

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นของผู้นำอาชีพ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการทำวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ และบริบทชุมชนอำเภอหัวหิน
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้นำ
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ และดำเนินงานกลุ่ม
4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นของผู้นำอาชีพ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
5. พฤติกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าชุมชนและท้องถิ่นของผู้นำอาชีพ
6. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดการศึกษาค้นคว้า

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ และบริบทชุมชนอำเภอหัวหิน

แนวคิดการพัฒนาชนบทด้วยการพัฒนาชุมชน (อมรทิพย์ แท้เที่ยงธรรม, 2546 : 16) เป็นแนวคิดของนักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน โดยการพัฒนาแบบนี้เริ่มขึ้นในราวปี พ.ศ.2493 พร้อมกับความช่วยเหลือของประเทศสหรัฐอเมริกา ในด้านต่าง ๆ ต่อประเทศโลกที่สาม หลักและวิธีการดำเนินการพัฒนาชุมชนตามแนวคิดนี้ คือ ตัวแทนของรัฐบาลที่ทำงานในระดับตำบลและหมู่บ้านจะทำงานในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยจะร่วมมือกับผู้นำท้องถิ่น มีการกำหนดแนวทางและการดำเนินการแก้ปัญหาหรือพัฒนาท้องถิ่นร่วมกัน โดยพยายามให้มีการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นแบบช่วยตัวเอง ในกรณีที่ทรัพยากรท้องถิ่นมีอยู่จำกัด รัฐบาลมักจะให้ความช่วยเหลือในเรื่องการเงิน วัสดุสิ่งของ หรือความรู้ทางวิชาการด้วย โดยหลักการพัฒนาชุมชนมีความมุ่งหมายที่จะปรับปรุงในทุก ๆ เรื่อง เช่นความเป็นปึกแผ่นทางสังคมในชนบท การผลิต การศึกษา การสาธารณสุข การนันทนาการ และการปกครองตนเอง เป็นต้น

ฉลอง ประดับสุข (2541 : 10) ได้กล่าวว่า การพัฒนาประเทศเป็นการเปลี่ยนแปลงจากสภาพการณ์หนึ่งขององค์ประกอบทางสังคมเศรษฐกิจ และการเมือง หรือทั้งหมดไปสู่อีกสภาพการณ์หนึ่ง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนี้จะมีลักษณะอย่างไรมันเป็นเรื่องที่ต้องทำการตกลงกันในสังคมนั้น และอาจเปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลา ซึ่งโดยปกติการพัฒนาจะมีความหมาย โดยนัยว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงมีทิศทางไปข้างหน้า สังคมหนึ่งอาจมีเป้าหมายในการพัฒนาอย่างหนึ่งในเวลาหนึ่ง แต่เมื่อได้มีการเปลี่ยนแปลงสู่เป้าหมายดังกล่าวแล้วก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลง

ไปสู่เป้าหมายอื่น ๆ ต่อไป อย่างไรก็ตามโดยปกติสังคมจะมีเป้าหมายที่ต้องการมุ่งไปสู่การเปลี่ยนแปลงหลายประการในเวลาเดียวกัน แต่ระยะเวลาในการบรรลุเป้าหมายนั้นอาจแตกต่างกันไป

กรมการพัฒนาชุมชน (2543 : 8) ได้ให้ความหมายของคำว่า เศรษฐกิจชุมชนไว้ว่า เป็นเรื่องการทำมาหากิน การหารายได้สะสมทรัพย์ การผลิต การจำหน่าย และการบริโภคของคนในชุมชน ซึ่งคำว่าเศรษฐกิจชุมชนแปลมาจากคำว่า Economy ที่แปลว่าประหยัด แต่ในทางวิชาเศรษฐศาสตร์มีความหมายโดยนัยที่ครอบคลุมถึงการผลิตสินค้า การกระจายสินค้าหรือการขาย การบริโภคสินค้า การกระจายรายได้หรือการจัดสรรค่าตอบแทน

ถ้ามองในแง่องค์ประกอบในการมีส่วนร่วมในการพัฒนายังมีผู้ให้ความหมายในแง่ที่ว่า เศรษฐกิจชุมชน หมายถึง กิจกรรมที่บุคคล หรือองค์กรชุมชน หรือเอกชนร่วมกิจการ และ/หรือช่วยกันดำเนินการด้วยตนเองทั้งหมดหรือบางส่วนในการรับช่วงงานไปทำจากเอกชน หรือกลุ่ม/องค์กรอื่น ๆ โดยการประสานการทำงานกับพหุภาคีกับหน่วยงาน/เอกชนและผู้คนในท้องถิ่นมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีที่เหมาะสมช่วยเหลือการผลิต การตลาด ทุน การจัดการร่วมกันในเรื่องเกี่ยวกับการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร การค้าขาย การบริการ การท่องเที่ยว การพัฒนาส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้รายได้ ส่งผลต่อคน ครอบครัวชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน (2543 : 8) ได้ให้แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนไว้ ดังนี้

1. เริ่มที่ชุมชนในชนบท หรือภาคเกษตรกรรม ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจพื้นฐานของประเทศ อันเป็นรากฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับมหภาค จุดสำคัญของเศรษฐกิจชุมชน คือ ยึดชุมชนเป็นหลัก ประชาชนต้องสามัคคีร่วมมือกัน ช่วยเหลือกัน พึ่งตนเอง และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนซึ่งเป็นเสมือนทุนทางสังคม
2. ส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชน โดยใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือเป็นปัจจัยที่เชื่อมความสัมพันธ์ของสมาชิก เพราะกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นสิ่งที่ประชาชนเป็นรูปธรรม เป็นเรื่องใกล้ตัว เช่น การรวมกลุ่มที่มีเป้าหมายเพื่อการผลิต กลุ่มเพื่อระดมทุน กลุ่มเพื่อการแปรรูปผลผลิต กลุ่มเพื่อการตลาด และกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือน เป็นต้น

การรวมกลุ่มต้องมุ่งเน้นไปที่ กลุ่มออมทรัพย์ หรือ กองทุนชุมชน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนกู้ยืมของชุมชนในการประกอบอาชีพ ดำรงชีวิต และสวัสดิการแก่ชุมชน และนำทุนไปสู่การแปรรูปการผลิต (กลุ่มอาชีพ) ในขณะเดียวกันก็ต้องมีร้านค้าชุมชน (สหกรณ์) เพื่อทำหน้าที่ในการรวมกันซื้อ-ขาย ทั้งเครื่องอุปโภค บริโภค และปัจจัยการผลิต

3. การสร้างเครือข่ายองค์กรชุมชน โดยที่ประชาชนในชนบทได้มีการรวมกลุ่มมานานแล้ว ซึ่งมีทั้งที่ประสบปัญหา และที่ประสบผลสำเร็จ มีการพัฒนาตัวเองให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ก็มีมากมาย แต่กลุ่มเหล่านั้นกระจายกันอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ขาดการเชื่อมโยงกัน ดังนั้น หากจะสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลุ่มชาวบ้านจะต้องส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดเครือข่ายองค์กรชุมชน เพื่อให้ภาครัฐให้การสนับสนุนได้ตรงกับความต้องการ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจพื้นฐานแบบพึ่งตนเองของชุมชนได้

นอกจากนี้องค์กร ชุมชนที่เข้มแข็ง และปราชญ์ชาวบ้าน ยังเป็นแบบอย่างที่จะให้ชาวบ้านหรือกลุ่มอื่น ๆ ได้ไปศึกษา เรียนรู้กระบวนการพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จเป็นเสมือนมหาวิทยาลัยของชาวบ้าน

4. สนับสนุน ส่งเสริมตลาดแปรรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาภาคเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมครัวเรือน คือ ตลาด ซึ่งเมื่อชาวบ้านทำการผลิตทางการเกษตรหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ แล้วไม่สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่เป็นธรรม แนวคิดในการแก้ปัญหาดังกล่าว คือ การจัดให้มีตลาดนัดชุมชน หรือลานค้าชุมชนในทุกอำเภอเพื่อให้เกษตรกรหรือกลุ่มอาชีพนำผลผลิตออกมาจำหน่าย ซึ่งจะทำให้ชาวบ้านมีตลาดในการจำหน่ายที่ขายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรม และประชาชนในเมืองเองก็ซื้อผลผลิตได้ในราคาถูก ในขณะที่เดียวกันเกษตรกร และกลุ่มอาชีพก็สามารถใช้ลานค้าชุมชนเป็นเวทีแห่งการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์การผลิต ซึ่งจะเป็นการช่วยให้มีการพัฒนาคุณภาพผลผลิต หรือผลิตภัณฑ์ของตนได้ดียิ่งขึ้น

5. จัดให้มีการประชุมประชาคมเศรษฐกิจพื้นฐานของชุมชนในทุกระดับ เพื่อเป็นเวทีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรีกษาหารือ แก้ไขปัญหาของชุมชนเอง วางแผนจัดทำโครงการ และการแสวงหางบประมาณจากแหล่งทุนต่าง ๆ โดยมีผู้แทนจากส่วนต่าง ๆ คอยส่งเสริม และสนับสนุนกันให้เป็นเวทีประชาคมเศรษฐกิจชุมชน/หมู่บ้าน และขยายเป็นเวทีประชาคมเศรษฐกิจชุมชนอำเภอ/จังหวัดต่อไป

ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อการพัฒนาชนบท ภูมิปัญญาเป็นเรื่องของการสืบทอดจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นไปอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย ชาวบ้านทุกหมู่เหล่าได้ใช้สติปัญญาสั่งสมความรู้ ประสบการณ์ เพื่อการดำรงชีพมาโดยตลอด และข่มถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง พื้นเพ รากฐานของความรู้ของชาวบ้าน หรือความรอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้ และมีประสบการณ์สืบทอดกันมา หรือหมายถึง ความรู้ที่ชาวบ้านคิดได้เองเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาทั้งเนวลึก และเนวล้าง ความรู้เหล่านี้ได้รับการถ่ายทอดต่อ ๆ กันมาตามประเพณีของชุมชน ภูมิปัญญาชาวบ้านจึงเป็นเรื่องของการสืบทอดประสบการณ์ จากอดีตมาถึงปัจจุบันที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

กาญจนา แก้วเทพ (2546 : 46) กล่าวถึงภูมิปัญญา หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะ เทคนิค และวิธีคิดอย่างเป็นระบบที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ทุกด้านผ่าน กระบวนการเลือกสรรเรียนรู้ มีการปรับปรุงพัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหา และพัฒนาวิถีชีวิตได้อย่างสมดุล ซึ่งภูมิปัญญาของมนุษย์ในระดับบุคคลหรือกลุ่มประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. ส่วนที่เป็นประสบการณ์โดยตรงของชีวิตผู้นั้น หรือกลุ่มนั่นเอง
2. ส่วนที่ได้รับมาจากความรู้ ความคิดของผู้อื่น จากประสบการณ์ของบุคคลหรือกลุ่มอื่น
3. ส่วนที่ตนเองสังเคราะห์ขึ้นมาใหม่ จากประสบการณ์ของตนเองจากคำบอกเล่า สั่งสอนของผู้อื่น

อาจกล่าวได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นรากเหง้าที่หยั่งรากลึกอยู่ควบคู่กับสังคม โดยมีการ ถ่ายทอดสืบสาน และเชื่อมโยงกับวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม ทั้งสิ่งที่เป็น รูปธรรม และนามธรรม ภูมิปัญญาไทยจึงผสมผสาน และบูรณาการอย่างงดงาม สิ่ง que แสดง ออกเป็นรูปธรรมคือ ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ทั้งอาหาร เครื่องดื่ม เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค เครื่องใช้ ไม้สอย หัตถกรรมต่าง ๆ (ทรงจิต พูลลาภ และคนอื่น ๆ 2544 : 38)

ทรงลักษณ์ วรภัย (2548 : 37) กล่าวถึงภูมิปัญญา ซึ่งมีความหมายถึง ความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจน ที่กลุ่มชนได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมไว้ ในการปรับตัว และการดำรงชีพในระบบนิเวศน์ หรือสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรมที่ได้มีการพัฒนาสืบสานกันมา ภูมิปัญญาเป็นความรู้ ความคิด ความเชื่อ ความสามารถ ความชัดเจนที่เป็นผลของการใช้สติปัญญา ปรับตัวกับสภาวะต่าง ๆ ในพื้นที่ที่กลุ่มชนนั้นตั้งหลัก แล่งถิ่นฐานอยู่ และมีการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชนอื่น จากพื้นที่สิ่งแวดล้อมอื่นที่ได้ มีการติดต่อสัมพันธ์กัน แล้วรับเอา หรือปรับเปลี่ยนนำมาสร้างประโยชน์ หรือแก้ปัญหาได้ใน สิ่งแวดล้อม และบริบททางสังคม และวัฒนธรรมของกลุ่มนั้น ภูมิปัญญาจึงมีทั้งภูมิปัญญาอันเกิด จากประสบการณ์ในพื้นที่ ภูมิปัญญาที่มาจากภายนอก และภูมิปัญญาที่ผลิตใหม่หรือผลิตซ้ำเพื่อ การแก้ปัญหา และปรับตัวให้สอดคล้องกับความจำเป็น และความเปลี่ยนแปลง

นิภา ทองก้อน (2548 : 21) กล่าวถึง การที่ภูมิปัญญาสามารถใช้ได้ดีมาโดยตลอด เพราะว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นมีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หรืออาจเรียกได้ว่า ภูมิปัญญา ท้องถิ่นเป็น Situated Knowledge หมายความว่า เป็นความรู้ที่ขึ้นอยู่กับปรับเปลี่ยนไปตาม สถานการณ์ และการที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นกระบวนการที่ปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ ตลอดเวลา ถ้าเราเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างแท้จริงเราจะพบกระบวนการเรียนรู้ การปรับตัว การผสมผสานแบบใหม่ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ทำให้ชุมชนรู้สึกว่าคุณเองมีบทบาท มีส่วนร่วม สามารถที่จะอยู่ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาภายนอกมากนัก

กล่าวโดยสรุปภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อการพัฒนาชนบท คือ การสืบทอดจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นไปอย่างต่อเนื่องไม่ขาดสาย องค์ความรู้ ความสามารถทักษะ เทคนิค และวิถีคิดอย่างเป็นระบบที่เกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ทุกด้านผ่านกระบวนการเลือกสรรเรียนรู้ มีการปรับปรุงพัฒนา และถ่ายทอดสืบทอดกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหา และพัฒนาวิถีชีวิตได้อย่างสมดุล

บริบทชุมชนอำเภอหัวหิน (ข้อมูลสำนักงานเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์)

1. สภาพทั่วไป

เทศบาลเมืองหัวหิน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ติดกับทะเลอ่าวไทย พื้นที่มีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ทิศตะวันตกเป็นภูเขา พื้นที่ลาดเอียงลงสู่ทะเลอ่าวไทย มีพื้นที่รวม 86.36 ตารางกิโลเมตร หรือ 53,975 ไร่ มีถนนเพชรเกษม (ทางหลวงหมายเลข 4) ตัดผ่านจากทิศเหนือจรดทิศใต้ยาวประมาณ 22 กิโลเมตร ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 230 กิโลเมตร ลักษณะพื้นที่เป็นชุมชนเมืองหนาแน่นและการพาณิชย์กรรมประมาณร้อยละ 3 และมีชุมชนที่กระจัดกระจายไม่หนาแน่นห่างไกลออกไป พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่ว่างและพื้นที่เขตทหาร การขยายตัวของเมืองมีลักษณะเป็นแนวยาวไปตามถนนเพชรเกษม มีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่ง มีโรงแรม บ้านพัก ร้านอาหารและสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจำนวนมาก ในปีหนึ่ง ๆ จึงมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวจำนวนประมาณเกือบ 2 ล้านคน ก่อให้เกิดเม็ดเงินสะพัดในท้องถิ่น ปีละกว่า 6 พันล้านบาท เทศบาลเมืองหัวหิน เป็นที่ตั้งของเขตพระราชฐาน คือ วังไกลกังวล ซึ่งปัจจุบันพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ประทับอยู่ เทศบาลเมืองหัวหินเป็นเขตควบคุมมลพิษตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2539) และเป็นเขตพื้นที่ที่ใช้มาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ตามประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2547

2. ประวัติความเป็นมา

ได้มีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลตำบลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ. 2480 โดยที่เห็นสมควรยกฐานะตำบลหัวหิน และตำบลหนองแก กิ่งอำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เฉพาะในเขตสภาพัดบำรุงสถานที่ชายทะเลติดตะวันตก เป็นเทศบาลตำบล มีพื้นที่รับผิดชอบ 72 ตารางกิโลเมตร

เริ่มแรกในการจัดตั้งเทศบาลตำบลหัวหินมีราษฎรประมาณ 4,000 คน มีบ้านเรือนประมาณ 500 หลัง และมีรายได้ประมาณ 30,000 - 40,000 บาท และเมื่อ พ.ศ. 2492 กิ่งอำเภอหัวหินยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอหัวหิน เทศบาลตำบลหัวหินจึงอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลง เขตเทศบาลตำบลหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พ.ศ. 2538 โดยขยายเขตเพิ่มเติมจากเดิม 72 ตารางกิโลเมตร เป็น 86.36 ตารางกิโลเมตร มาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งขยายพื้นที่ลงไปในทะเล 500 เมตรด้วย และต่อมาเมื่อวันที่ 13

กุมภาพันธ์ 2547 ได้มีการประกาศกระทรวงมหาดไทย เปลี่ยนแปลงฐานะ จากเทศบาลตำบลหัวหิน เป็นเทศบาลเมืองหัวหิน

3. ที่มาของชื่อ

ก่อนหน้าที่ชื่อหัวหินยังไม่เกิด มีเรื่องเล่าขานกันว่าราวปี พ.ศ. 2377 ในรัชสมัย พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พื้นที่เกษตรกรรมบางแห่งของเมืองเพชรบุรีแห้งแล้งกันดาร มาก ราษฎรกลุ่มหนึ่งจึงทิ้งถิ่นย้ายลงมาทางใต้ จนมาถึงบ้านสมอเรียงซึ่งอยู่เหนือขึ้นมาจากเขา ตะเกียบ และบ้านหนองแกหรือบ้านหนองสะแก ที่บ้านสมอเรียงนี้ มีหาดทรายชายทะเลแปลกกว่า ที่อื่นคือมีกลุ่มหินกระจัดกระจายอยู่อย่างสวยงาม ทั้งที่ดินก็มีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับทำไร ทำนาการประมง บรรพชนเหล่านี้จึงเป็นเสมือนผู้ที่หลงหลักปักเสาสร้างบ้านหัวหินขึ้น จนกลายเป็น หมู่บ้านที่เรียกกันแต่แรกว่า “บ้านสมอเรียง”

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระนเรศวรฤทธิ (พระองค์เจ้าชายกฤษฎดาภินิหาร ต้นราชสกุล กฤดากร) เป็นเจ้านายพระองค์แรกที่สร้างตำหนักหลังใหญ่ชายทะเลด้านใต้ของหมู่บ้าน (ปัจจุบันอยู่ ติดกับโรงแรมโซฟิเทลฯ) และประทานชื่อตำหนักว่า “แสนสำราญสุขเวศน์” ต่อมาทรงปลูกอีกหลัง หนึ่งแยกเป็น แสนสำราญ และ สุขเวศน์ เพื่อไว้ใช้รับเสด็จเจ้านาย พร้อมกับทรงสร้างเรือนขนาดเล็กได้ดูสูงอีกหลายหลัง ซึ่งต่อๆ มาคือ “บังกะโลสุขเวศน์” ทรงขนานนามหาดทรายบริเวณ ตำหนักและหาดถัด ๆ ไปทางใต้เสียใหม่ว่า “หัวหิน” เป็นคนละส่วนกับบ้านแหลมหินเดิมโดยมี กองหินชายทะเลเป็นที่หมายแบ่งเขต ซึ่งบ้านแหลมหินเดิมมีเขตด้านใต้ถึงเพียงแต่ต้นเเคดใหญ่ ชายทะเล (ปัจจุบันอยู่หน้าโรงแรมโซฟิเทลฯ มีศาลเทพารักษ์ใหญ่) เท่านั้น ไม่ถึงที่ดินของเสด็จใน กรมฯ ครั้นเมื่อวันเวลาผ่านไป ชื่อ “หัวหิน” แผ่คลุมทั้งหาดทั้งตำบลจนขยายเป็นอำเภอหัวหิน

ส่วนที่ดินแปลงที่อยู่ตรงหมู่บ้านชายทะเล เป็นของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรม หลวงพิบูลย์โลกประชานาถ ซึ่งทรงสร้างตำหนักใหญ่ขึ้นถึงสองครั้ง ครั้งแรกคือตำหนักขาว ครั้ง หลังคือตำหนักเทาและเรือนเล็กอีกหลายหลัง ซึ่งก็คือบ้านจักรพงษ์ในเวลาต่อมา ปัจจุบันคือ โรงแรมเมเลีย ซึ่งได้เปลี่ยนผู้ดำเนินการเป็นโรงแรมฮิลตัน

ในช่วงเวลาเดียวกันกับการสร้างวังไกลกังวล พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระกำแพงเพชร อัครโยธิน ต้นราชสกุลบูรณัตร์ ก็ได้จัดสร้างตลาดฉัตรไชยขึ้นในที่ดินพระคลังข้างที่ โดยออกแบบ ให้มีหลังคารูปโค้งครึ่งวงกลมต่อเนื่องกัน 7 โค้ง เพื่อสื่อความหมายว่าเป็นการสร้างขึ้นในรัชกาล ที่ 7 ทั้งตัวอาคารและแผงขายสินค้าเป็นคอนกรีตเสริมเหล็ก ตัวตลาดโถงอากาศถ่ายเทได้สะดวก และจัดว่าเป็นตลาดที่ถูกสุขลักษณะที่สุดของประเทศไทยในขณะนั้นชื่อตลาดฉัตรไชยนี้มาจากพระ นามเดิมของพระองค์ คือพระองค์เจ้าบูรณัตร์ไชยากรนั่นเอง ต่อมาตลาดฉัตรไชย และ โรงแรมรถไฟ หรือไฮเต็ลหัวหินก็กลายเป็นสัญลักษณ์ ของชายทะเลหัวหิน ส่วนพระราชวังไกลกังวลนั้นถือว่าเป็น สถานที่อันควรสักการะบูชา มากกว่าจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวนับตั้งแต่มีการสร้างทางรถไฟสาย

ได้แล้วเสร็จ เชื่อมต่อกับชายแดนของประเทศมาเลเซีย หัวหินก็มีชื่อเสียงว่าเป็นสถานที่พักผ่อน อากาศอันลือชื่อของไทย ซึ่งนักท่องเที่ยวนิยมมาพักผ่อน ว่ายน้ำ ตกปลา และตีกอล์ฟเนื่องจากมี สนามกอล์ฟ หัวหินรอยัลกอล์ฟ ซึ่งจัดเป็นสนามกอล์ฟระดับมาตรฐานสากลแห่งแรก ของประเทศไทยอีกด้วย

ชื่อเสียงของหัวหินนั้น เดิมโด่งดังข้างมากับโรงแรมรถไฟก็ได้ ต่อมามีการสร้าง บังกะโลขึ้นคือ เช่นทรลหัวหินวิลเลจ ซึ่งได้ถูกคัดเลือกให้เป็นฉากถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศ เรื่อง “Devil's Paradise” เช่นเดียวกับโรงแรมรถไฟหัวหิน ซึ่งใช้เป็นฉากถ่ายทำภาพยนตร์ ต่างประเทศเรื่อง“The Killing Fields” โดยเป็นการจำลองสถานที่คือ โรงแรมชั้นนำในกรุงเทพมหานคร ในยุคสงคราม

4. คำขวัญ

หัวหินถิ่นมนต์ขลัง ทะเลสวย
 นกมวยดัง พระราชวังงดงาม

5. ลักษณะทางกายภาพ

5.1 อาณาเขตรับผิดชอบ

เขตปกครองของเทศบาลเมืองหัวหินครอบคลุมพื้นที่ 2 ตำบล คือ

1) ตำบลหัวหิน

2) ตำบลหนองแก

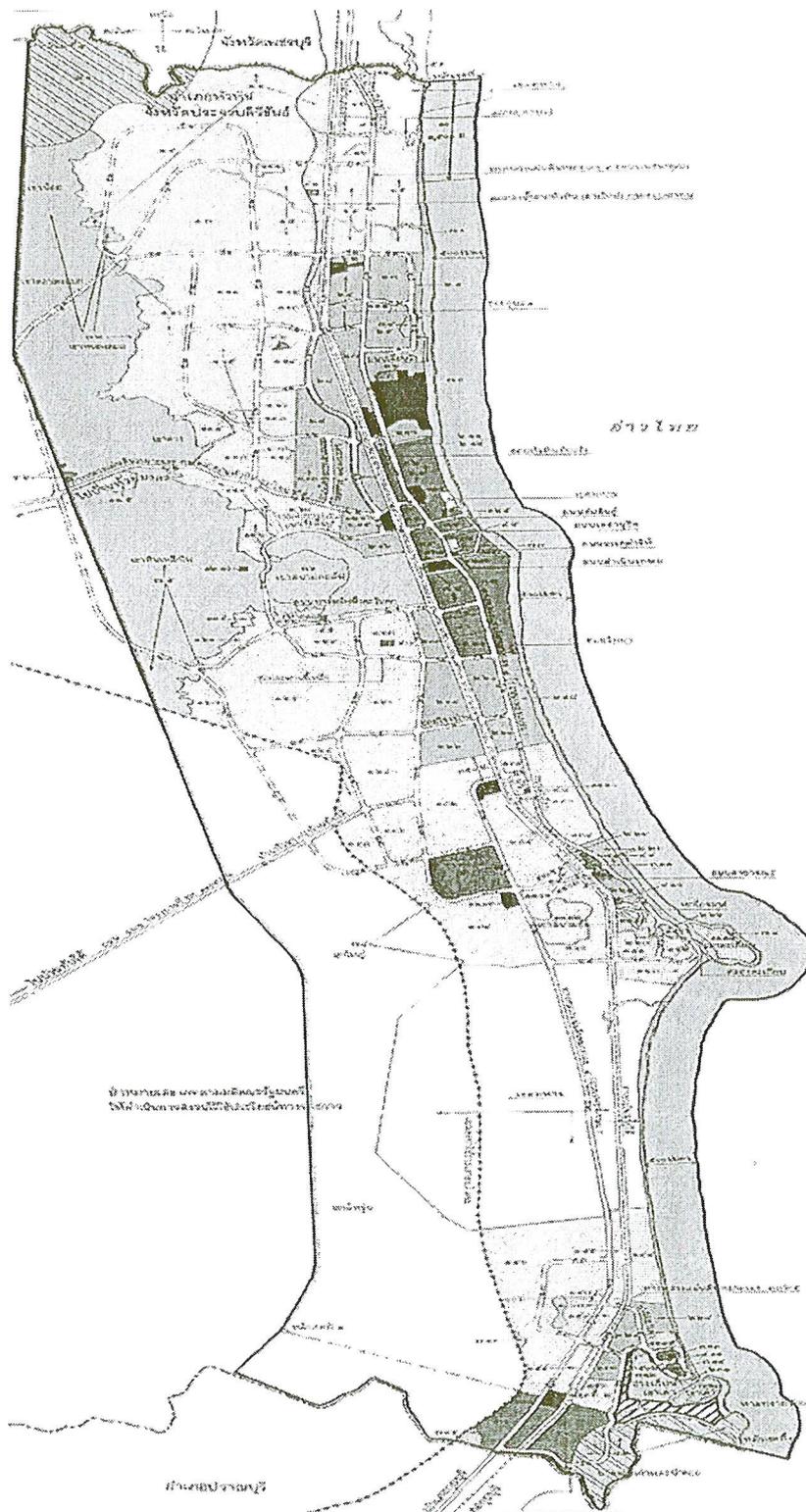
ทิศเหนือ จรดเขตเทศบาลเมืองชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

ทิศใต้ จรดอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ทิศตะวันตก จรดทะเลอ่าวไทย

ทิศตะวันออก จรดตำบลทับใต้และตำบลหินเหล็กไฟ อำเภอหัวหิน

5.2 แผนที่แสดงอาณาเขตของเทศบาลเมืองหัวหิน

6. ประชากรตามฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร

6.1 ประชากรโดยรวมทั้งสิ้น 52,919 คน แยกเป็น ชาย 25,776 คน

หญิง 27,143 คน

1) ตำบลหัวหิน ประชากรรวม 39,543 คน

2) ตำบลหนองแก ประชากรรวม 13,376 คน

6.2 บ้านเรือนจำนวน 33,792 หลังคาเรือน แยกเป็น

1) ตำบลหัวหิน 23,973 หลังคาเรือน

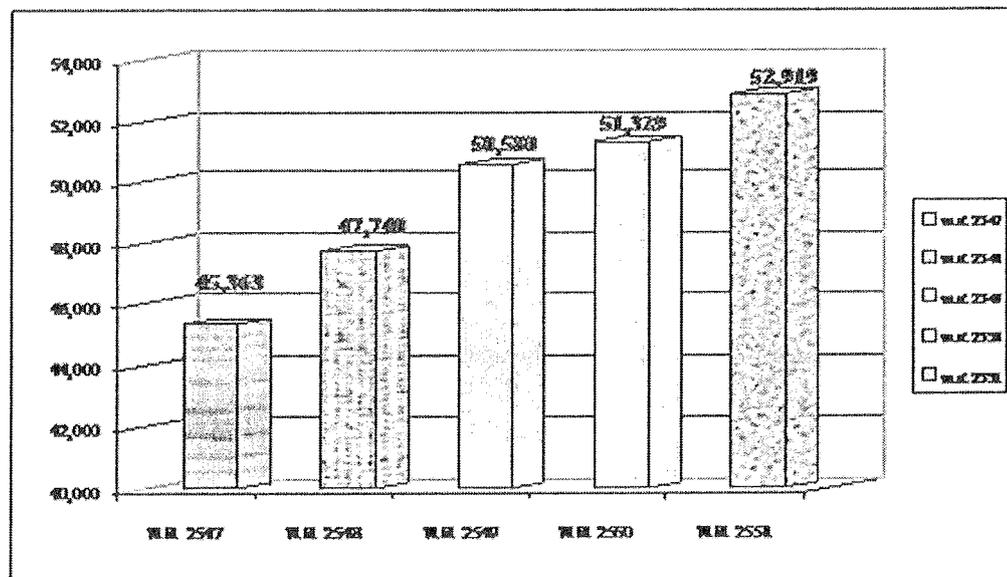
2) ตำบลหนองแก 9,819 หลังคาเรือน

ความหนาแน่นของจำนวนประชากร 612.77 คน/ตารางกิโลเมตร มีอัตราการเพิ่มของประชากรในช่วง 4 ปี ที่ผ่านมา เฉลี่ยร้อยละ 2 ต่อปี มีการประมาณการว่าประชากรแฝงในเขตเทศบาลมีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกับประชากรตามทะเบียนราษฎร การเพิ่มของประชากรมาจากการย้ายถิ่นเป็นหลักเนื่องจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ และมีแหล่งสถานศึกษาทุกระดับ

ตารางแสดงข้อมูลประชากรและครัวเรือนพ.ศ. 2547-2551

รายการ	2551	2550	2549	2548	2547	
ประชากรชาย	25,776	25,031	25,103	23,369	21,993	(คน).
ประชากรหญิง	27,143	26,298	25,477	24,371	23,370	(คน).
รวมประชากร	52,919	51,329	50,580	47,740	45,363	(คน).
บ้าน	33,792	30,753	28,681	26,821	24,555	(หลังคาเรือน)

มีอัตราการเพิ่มของประชากรในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา ร้อยละ 2

(ข้อมูลจากงานทะเบียนราษฎรและบัตรข้อมูลจากงานทะเบียนราษฎรและบัตร)

7. โครงสร้างพื้นฐาน (กายภาพและสิ่งแวดล้อม)

7.1 การคมนาคม การจราจร

เทศบาลเมืองหัวหินมีถนนในความรับผิดชอบประมาณ 430 สาย ความยาวรวมประมาณ 154.89 กิโลเมตร แบ่งเป็นถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก 219 สาย ความยาว 58.19 กิโลเมตร ถนนแอสฟัลท์ติกคอนกรีต 83 สาย ความยาว 56.90 กิโลเมตร ถนนลูกรัง 134 สายความยาว 39.80 กิโลเมตร

1) ถนน

เทศบาลมีถนนในความรับผิดชอบประมาณ 436 สาย

- ถนนคอนกรีต	219	สาย	ความยาว	58.190	กิโลเมตร
- ถนนลาดยาง	83	สาย	ความยาว	56.902	กิโลเมตร
- ถนนลูกรัง	134	สาย	ความยาว	39.800	กิโลเมตร

ทางหลวงท้องถิ่น 12 สาย

- ถนนลาดยาง	8	สาย	ความยาว	76.613	กิโลเมตร
- ถนนลูกรัง	4	สาย	ความยาว	14.236	กิโลเมตร

2) ประปา

เทศบาลเป็นเจ้าของกิจการประปา โดยมีกองการประปาเป็นหน่วยดำเนินการ ตั้งอยู่ ถนนดำเนินเกษม อยู่ติดกับสถานีกาชาดหัวหินเฉลิมพระเกียรติ หลังบ้านพักผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปัจจุบันมีครัวเรือนที่ใช้น้ำประปา จำนวน 23,533 ครัวเรือน มีระบบผลิตน้ำประปาจำนวน 5 แห่ง

ตารางแสดงกำลังการผลิตและกำลังการจ่ายน้ำประปา เทศบาลเมืองหัวหิน

ลำดับ ที่	สถานที่	พื้นที่	กำลังการผลิต	กำลังการจ่ายน้ำประปา
			ลบ.ม./วัน	ลบ.ม./วัน
1	โรงสูบน้ำดำเนินเกษม	2 ไร่ 2 งาน	2,880	1,800
2	โรงสูบน้ำไรม่นุ่น	4 ไร่	16,500	13,600
3	โรงสูบน้ำหัวนา	32 ไร่	12,000	9,000
4	โรงสูบน้ำเขาเตี้ย	130 ไร่	12,000	12,000
5	โรงสูบน้ำเขาเต่า	6 ไร่ 1 งาน	1,200	900
รวม		174 ไร่ 3 งาน	44,580	37,300

ตารางแสดงแหล่งเก็บน้ำดิบสำรองของการผลิตน้ำประปา เทศบาลเมืองหัวหิน

ลำดับ ที่	สถานที่	ปริมาณความจุ (ลบ.ม.)	แหล่งที่มาของน้ำดิบ	การได้มาของน้ำเสีย
1	อ่างเก็บน้ำโค้งพระจันทร์	35,000	เขื่อนแก่งกระจาน	คลองส่งแบบเปิด
2	อ่างเก็บน้ำดำเนินเกษม	23,000	เขื่อนปราณบุรี	ท่อ GS ? 600 มม.
3	อ่างเก็บน้ำเขาเต่า	1,200	เขื่อนปราณบุรี	ท่อ GS ? 600 มม.
4	อ่างเก็บน้ำหัวนา	87,000	เขื่อนปราณบุรี	ท่อ HDPE ? 1,000 มม.
5	อ่างเก็บน้ำเขาเล็ง	87,000	เขื่อนปราณบุรี	ท่อ AC ? 200 มม.

(ข้อมูลจากงานผลิต กองการประปา เทศบาลเมืองหัวหิน)

3) ไฟฟ้า

เทศบาลดูแลรับผิดชอบให้มีไฟฟ้าสาธารณะตามถนน ชุมชน และขยายเขตไฟฟ้าสาธารณะไปตามชุมชนต่าง ๆ โดยอุดหนุนงบประมาณให้กับการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอหัวหินดำเนินการขยายเขตไฟฟ้าเป็นประจำทุกปี การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอหัวหินเป็นหน่วยงานจำหน่ายไฟฟ้าให้บริการประชาชน ซึ่งในเขตเทศบาลมีไฟฟ้าใช้ครอบคลุมเกือบทุกพื้นที่ จำนวนครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้าในเขตเทศบาลมี 32,574 หลังคาเรือน (จำนวนครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้ 100% ยกเว้นกรณีที่มีผู้ใช้ไฟย้ายภูมิลำเนาอยู่เพิ่มอีกภายหลัง) ถนนในเขต อปท. ที่มีไฟฟ้าสาธารณะ จำนวน 720 สาย ถนน ในเขต อปท. ที่ไม่มีไฟฟ้าสาธารณะ จำนวน 10 สาย พื้นที่ที่ได้รับบริการไฟฟ้าในเขตเทศบาลคิดเป็นร้อยละ 0.01 ของพื้นที่ทั้งหมด

(ข้อมูลจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอหัวหิน)

4) การสื่อสาร

จำนวน โทรศัพท์ส่วนบุคคลในเขตเทศบาล	7,369	หมายเลข
จำนวน โทรศัพท์สาธารณะในเขตเทศบาล	399	หมายเลข
จำนวนชุมชนสายโทรศัพท์ในเขตเทศบาล	13	ชุมสาย
และสามารถให้บริการได้สูงสุด	10,870	หมายเลข

(ข้อมูลจากศูนย์บริการลูกค้าสาขาหัวหิน บริษัท ทศท.คอร์ปอเรชั่น จำกัด มหาชน)

ที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขหัวหิน ตั้งอยู่ถนนดำเนินเกษม ตำบลหัวหิน ตรงข้ามกับศูนย์รับเสด็จจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ที่ว่าการอำเภอหัวหินหลังเก่า)

7.2 การเดินทาง

1) รถยนต์ มีรถโดยสารจากกรุงเทพฯ มายังอำเภอหัวหิน ดังนี้

รถโดยสารปรับอากาศ ชั้น 1 ของบริษัทหัวหินปราณฯ ทัวร์ รถออก
ทุก 1 ชั่วโมง

รถโดยสารปรับอากาศ ชั้น 2 ของบริษัทขนส่ง จำกัด (บขส.) และรถร่วม บขส.

2) รถไฟ มีขบวนรถไฟที่แล่นมายังสถานีรถไฟหัวหิน ซึ่งอยู่ในเขตเทศบาล

ขบวนรถไฟกรุงเทพฯ – สุโขทัย (รถเร็ว)

ขบวนรถดีเซลรางธนบุรี – หลังสวน (รถธรรมดา)

ขบวนรถด่วนพิเศษกรุงเทพฯ – ยะลา (รถด่วนสปรีนเตอร์)

3) เครื่องบิน เที่ยวบินจากกรุงเทพฯ – หัวหิน จำนวน 21 เที่ยวบินต่อสัปดาห์ ใช้

เวลาประมาณ 40 นาที

8. การผังเมือง

กฎกระทรวงให้ใช้บังคับผังเมืองรวมเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (ฉบับที่ 352) พ.ศ. 2540 ออกตามความในพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2518 ซึ่งมีการขยายอายุการใช้บังคับครั้งละ 1 ปี จำนวน 2 ครั้ง ได้สิ้นสุดระยะเวลาการใช้บังคับไปแล้ว เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2547 ดังนั้น การใช้ประโยชน์ที่ดินในขณะนี้ จึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาตามกฎหมายที่ได้ออกมาใช้บังคับไปแล้ว แต่จะต้องพิจารณาให้เป็นไปตามกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไปด้วย ปัจจุบันผังเมืองรวมเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์(ปรับปรุงครั้งที่2) อยู่ในระหว่างการดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายเพื่อให้มีผลใช้บังคับต่อไป ซึ่งยังคงได้กำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินรวมทั้งแนวดถนนไว้เช่นเดิม และในระหว่างที่กฎกระทรวงดังกล่าวยังไม่มียกเลิกใช้บังคับเจ้าพนักงานท้องถิ่นควรให้คำแนะนำกับผู้ขออนุญาตให้ทราบด้วยว่าเมื่อหน่วยงานของรัฐมีความจำเป็นและมีความพร้อมที่จะดำเนินการก่อสร้างถนนในบริเวณแนวสายทางของถนนที่กำหนดไว้ (โดยการเวนคืน) ก็จะส่งผลกระทบต่อผู้ขออนุญาตหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในอนาคตได้

9. ด้านเศรษฐกิจ

9.1 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

สภาพเศรษฐกิจส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับการท่องเที่ยวและการพาณิชย์กรรม มีร้านค้า โรงแรม บ้านพักตากอากาศต่าง ๆ จำนวนมาก เป็นแหล่งงานให้แก่คนในท้องถิ่น รายได้ของท้องถิ่นมาจากการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

9.2 เกษตรกรรม

ประชาชนที่อยู่ด้านทิศตะวันตกของเขตเทศบาล ประกอบอาชีพด้านการเกษตร เนื่องจากสภาพแวดล้อมมีความเหมาะสม ชนิดพื้นที่ปลูก ได้แก่ สับปะรด มะม่วง ขนุน มะพร้าว พืชผักและไม้ดอกไม้ประดับ จำนวนครัวเรือนในภาคเกษตรกรรมที่อยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 85 ครัวเรือน (ข้อมูลจากเกษตรอำเภอหัวหิน)

พื้นที่ทำสวน 305 ไร่ พืชที่สำคัญ ได้แก่

1. มะพร้าว	จำนวน	75	ไร่	ผลผลิต	112.50	ตัน/ปี
2. มะม่วง	จำนวน	230	ไร่	ผลผลิต	23	ตัน/ปี

พื้นที่ทำไร่ประมาณ 2,810 ไร่ พืชไร่ที่สำคัญ ได้แก่

1. สับปะรด	จำนวน	2,810	ไร่	ผลผลิต	14,050	ตัน/ปี
------------	-------	-------	-----	--------	--------	--------

9.3 การพาณิชย์กรรมและการบริการ

สถานประกอบการด้านพาณิชย์กรรม

ธนาคาร	19	แห่ง	สถานบริการน้ำมัน	26	แห่ง
บริษัท	1,343	แห่ง	ศูนย์การค้า/ห้างสรรพสินค้า	2	แห่ง
ห้างหุ้นส่วนจำกัด	104	แห่ง	ตลาดสด	1	แห่ง
ร้านค้าต่าง ๆ	1,880	แห่ง	โรงฆ่าสัตว์	1	แห่ง

(ข้อมูลจากสำนักงานพาณิชย์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์)

สถานบริการ

โรงแรม	118	แห่ง
ร้านอาหาร	81	แห่ง
โรงพยาบาล	1	แห่ง
สถานีขนส่ง	4	แห่ง
อื่น ๆ	85	แห่ง

(ข้อมูลจากที่ว่าการอำเภอหัวหิน)

9.4 ปศุสัตว์

พื้นที่ปศุสัตว์ส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณที่ราบเชิงเขา ทางด้านทิศตะวันตกของเขตเทศบาล โดยส่วนใหญ่จะเป็นการเลี้ยงโคนเนื้อ สุกร ไก่ เป็ด และปลาต่างๆ จำนวนสัตว์ในพื้นที่โดยประมาณดังนี้

โค	4,000	ตัว	กระบือ	10	ตัว	สุกร	2,800	ตัว
เป็ด	1,200	ตัว	ไก่	1,500	ตัว			

(ข้อมูลจากปศุสัตว์อำเภอหัวหิน)

9.5 ประมง

หัวหินในอดีตเป็นหมู่บ้านชาวประมง การทำประมงจึงเป็นอาชีพดั้งเดิมของชาวหัวหิน แต่เมื่อบ้านเมืองเปลี่ยนแปลงไปหัวหินได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ประกอบกับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลลดลง ทำให้การประกอบอาชีพประมงลดน้อยลง โดย ยังมีการทำประมงของประชาชนบริเวณชุมชนสมอเรียง ชุมชนตะเกียบ และชุมชนเขาเต่า

แหล่งน้ำสาธารณะเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ	1	แห่ง	พื้นที่	300	ไร่
ท่าเทียบเรือ/สะพานปลา จำนวน	2	แห่ง			
ผลผลิตสัตว์น้ำจับจากแหล่งน้ำสาธารณะ	3,742	ตัน/ปี			
จำนวนเรือประมงที่จดทะเบียน	377	ลำ			
สมาคมประมง	1	แห่ง			
กลุ่มประมงพื้นบ้าน	1	แห่ง			

(ข้อมูลจากประมงอำเภอหัวหิน)

9.6 อุตสาหกรรม

ส่วนใหญ่ประกอบกิจการอุตสาหกรรมประเภททำผลิตภัณฑ์คอนกรีตบล็อก เสารั้ว ปลูก บ่อ รองลงมาเป็นอุตสาหกรรมประเภทอุตสาหกรรมไม้ ผลิตภัณฑ์จากไม้ เช่น ทำวงกลบ ประตู หน้าต่าง และสุดท้ายเป็นอุตสาหกรรมอบปลาหมึกแห้ง ซึ่งลักษณะโรงงานจะเป็นโรงงานขนาดเล็กหรืออุตสาหกรรมในครัวเรือน

จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (มีคนงานตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป หรือมีทรัพย์สินเกินกว่า 50 ล้านบาทขึ้นไป)	18	แห่ง
จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง (มีคนงานตั้งแต่ 10 – 49 คนขึ้นไป หรือมีทรัพย์สินถาวรตั้งแต่ 10 – 50 ล้านบาท)	45	แห่ง
จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก (มีคนงานต่ำกว่า 10 คน หรือมีทรัพย์สินถาวรไม่เกิน 1 ล้านบาท)	544	แห่ง

จำนวนแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม 519 คน

แรงงานชาย 1,179 ราย

แรงงานหญิง 3,008 ราย

(ข้อมูลจากสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์)

9.7 การท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในเขตเทศบาล เช่น

- ชายหาดหัวหิน เป็นชายหาดที่สวยงาม มีหาดทรายที่ขาวละเอียด น้ำทะเลใสสะอาด โดยมีจุดลงทะเลจุดใหญ่ที่ถนนดำเนินเกษม
- สวนหลวงราชินี เทศบาลได้พัฒนาปรับปรุงที่ดิน 19 ไร่ บริเวณถนนเลียบริมวงเหนือ ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และพักผ่อนหย่อนใจแห่งใหม่ของเมือง และสามารถลงชายหาดได้ โดยมีสิ่งอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวอย่างครบครัน เช่น ลานจอดรถ ศูนย์จำหน่ายสินค้า ห้องอาบน้ำ
- เขานินเหล็กไฟ เป็นภูเขาที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเขตเทศบาลติดกับสนามกอล์ฟหลวงหัวหิน ซึ่งเทศบาลได้พัฒนาปรับปรุงจนเป็นจุดชมทัศนียภาพเมืองหัวหินที่สวยงาม มีพระบรมราชานุสาวรีย์รัชกาลที่ 7 ทรงนกขนาดใหญ่ พร้อมศูนย์จำหน่ายสินค้าและลานจอดรถที่สะดวกสบาย
- หาดเขาเต่า ชายหาดเล็ก ๆ เชิงเขาเต่า เงียบสงบ มีพระพุทธรูปขนาดใหญ่หันพระพักตร์ออกสู่ทะเลห่างจากตัวเมืองหัวหินไปทางทิศใต้ ประมาณ 13 กิโลเมตร อ่างเก็บน้ำเขาเต่า ตั้งอยู่ที่ชุมชนเขาเต่า อ่างเก็บน้ำเขาเต่าถือเป็น โครงการพระราชดำริด้านชลประทานแห่งแรกในประเทศไทย ห่างจากตัวเมืองหัวหินไปทางทิศใต้ ประมาณ 13 กิโลเมตร
- ศูนย์ทอผ้าเขาเต่า สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้มีพระราชเสาวนีย์ให้จัดตั้งศูนย์ทอผ้าเขาเต่า เพื่อส่งเสริมอาชีพการทอผ้าของประชาชนในชุมชนเขาเต่า ซึ่งถือเป็นปฐมบทของการส่งเสริมหัตถกรรม และการตั้งศูนย์ศิลปาชีพของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถในเวลาต่อมา ศูนย์ทอผ้าตั้งอยู่ที่ชุมชนเขาเต่าใกล้กับอ่างเก็บน้ำ

- หาดทรายน้อย เป็นชายหาดที่อยู่ทางใต้สุดของเขตเทศบาล ติดกับโครงการพระราชดำริสวนป่าหาดทรายใหญ่เป็นชายหาดที่เงียบสงบ น้ำทะเลใสสะอาดอยู่ในเขตชุมชนบ้านเขาเต่าห่างจากตัวเมืองหัวหินไปทางทิศใต้ประมาณ 16 กิโลเมตร

- สวนสนประดิพัทธ์ มีชายหาดที่สวยงามเงียบสงบ มีแนวต้นสนเป็นเอกลักษณ์ของหาด บรรยากาศร่มรื่น เย็นสบายซึ่งอยู่ในความดูแลของกองสวัสดิการทหารบก ห่างจากตัวเมืองหัวหินไปทางทิศใต้ประมาณ 9 กิโลเมตร

- พลับพลาที่ประทับ สถานีรถไฟหัวหิน สถานีรถไฟหัวหินเป็นหนึ่งในสถานีรถไฟที่เก่าแก่ที่สุด สิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ คือ พลับพลาที่ประทับ และตัวสถานีที่มีสถาปัตยกรรมไทยที่สะอาดตาแตกต่างจากสถานีรถไฟทั่วไปในประเทศ พลับพลาที่ประทับได้ย้ายมาจากพระราชวังสนามจันทร์ในสมัยรัชกาลที่ 6

- ตลาดโต้รุ่งหัวหิน นับเป็นสีสันยามราตรีของหัวหิน เพราะมีแผงจำหน่ายอาหารนานาชนิด ทั้งอาหารไทย อาหารทะเล ขนม และ สินค้าพื้นเมือง เช่น ของที่ระลึกที่ผลิตจากเปลือก

- เกาะสิงโต ตั้งตั้งอยู่ห่างจากฝั่งสวนสนประมาณ 800 เมตร เป็นเกาะเล็ก ๆ ที่มีผู้นิยมไปตกปลาและดำน้ำ ติดต่อเช่าเรือได้ที่หมู่บ้านเขาตะเกียบ

- จุดชมวิวเขาตะเกียบ วัดที่ตั้งอยู่บนภูเขา ชื่อวัดเขาตะเกียบ ซึ่งยื่นออกไปในทะเล ตั้งอยู่ห่างตัวเมืองหัวหินไปทางทิศใต้ 6 กิโลเมตร ภายในบริเวณวัดร่มรื่น เย็นสบาย มีรูปปั้นเจ้าแม่กวนอิมประดิษฐานอยู่ เป็นจุดที่สามารถมองเห็นทัศนียภาพอ่าวหัวหินที่งดงามมากจุดหนึ่ง รอบเขาตะเกียบ มีที่พักและร้านอาหารให้บริการหลายแห่ง

9.8 ด้านสังคม

ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองหัวหินมีทั้งหมด จำนวน 35 ชุมชน โดยแยกเป็น 2 ตำบล ดังนี้

1. ตำบลหัวหิน 28 ชุมชน

1) ชุมชนบ่อฝ้าย	2) ชุมชนตะวันตก
3) ชุมชนวัดไถลกังวล	4) ชุมชนสมอโพรง
5) ชุมชนประชาร่วมจิตต์	6) ชุมชนเขาน้อย
7) ชุมชนฟ้าสีคราม	8) ชุมชนนาปู่กล้า
9) ชุมชนรวมสุข	10) ชุมชนประชาสามัคคี
11) ชุมชนพร้อมมิตรพัฒนา	12) ชุมชนทางรถไฟ
13) ชุมชนทุ่งยายอึ้ง	14) ชุมชนศาลาร่วมใจ
15) ชุมชนศาลเดี่ยว	16) ชุมชนสวนลิง

17) ชุมชนเทพนิมิตร	18) ชุมชนบ้านอ่างน้ำ
19) ชุมชนแนบเคหาสน์	20) ชุมชนศาลเจ้าพ่อเสือ
21) ชุมชนสมอเรียง	22) ชุมชนชายทะเล
23) ชุมชนพุดสุข	24) ชุมชนเพชรสระสร้ง
25) ชุมชนไรรุ่น	26) ชุมชนเขาพิทักษ์
27) ชุมชนกอล์ฟวิว	28) ชุมชนสนามกอล์ฟ

2. ตำบลหนองแก

1) ชุมชนหนองแก	2) ชุมชนเขาตะเกียบ
3) ชุมชนหัวดอน	4) ชุมชนบ้านใหม่ – หัวนา
5) ชุมชนเขาเต่า	6) ชุมชนหัวถนน
7) ชุมชนสุริโยทัย	

9.9 ด้านการศึกษา

สถานศึกษาในเขตเทศบาล ทั้งสิ้น 19 แห่ง แยกเป็น

- โรงเรียนในสังกัดเทศบาล 7 โรงเรียน

- โรงเรียนเทศบาลบ้านหัวหิน
- โรงเรียนเทศบาลบ้านบ่อฝ้าย
- โรงเรียนเทศบาลบ้านสมอโพรง
- โรงเรียนเทศบาลบ้านตะเกียบ
- โรงเรียนเทศบาลเขาพิทักษ์
- โรงเรียนเทศบาลวัดหนองแก
- โรงเรียนเทศบาลบ้านเขาเต่า

-โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

จำนวน 7 โรงเรียน

- โรงเรียนอนุบาลครุฑศึกษา
- โรงเรียนครุฑศึกษา
- โรงเรียนสมถวิลหัวหิน
- โรงเรียนมัธยมสาธิตการวิทยา
- โรงเรียนหัวหินวิทยาลัย
- โรงเรียนวังไกลกังวล
- โรงเรียนพาณิชย์การหัวหิน
- โรงเรียนแย้มสะอาด

- โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 2
โรงเรียน

โรงเรียนหัวหิน

โรงเรียนหัวหินวิทยาคม

- สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 (สอก.1)
จำนวน 1 แห่ง คือ วิทยาลัยการอาชีพวังไกลกังวล

ระดับอุดมศึกษา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล รัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล (สังกัด
กระทรวงศึกษาธิการ)

มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต (ศูนย์หัวหิน)

9.10 การศาสนา

ประชาชนส่วนใหญ่ในท้องถิ่นนับถือศาสนาพุทธ และมีประชาชนที่นับถือศาสนา
อื่นบ้าง ได้แก่ คริสต์ อิสลาม ซิกข์ เรียงตามลำดับ

- ศาสนสถาน มีดังนี้

วัด	21	แห่ง
สำนักสงฆ์	5	แห่ง
คริสตจักร	3	แห่ง
สุเหร่า/มัสยิด	ไม่มี	
ศาลเจ้า	5	แห่ง

9.11 การวัฒนธรรม

ประเพณีท้องถิ่นที่มีมาแต่เดิม เช่น ประเพณีเกี่ยวกับตรุษ สารภี ประเพณีก่อเจดีย์
ทราย ประเพณีทำบุญทุ่ง ประเพณีส่งเคราะห์ทางน้ำ การละเล่นท้องถิ่นที่มีมาแต่เดิม เช่น การเล่น
ลูกข่าง ขี่หลังโยนลูกข่าง ชักเย่อ สะบ้า มอญรำ มวยทะเล เข้าแม่ศรี หรือเข้าผีต่าง ๆ และที่สำคัญ
การเล่นผีฟุ้งไฟ ซึ่งยังไม่เคยปรากฏว่ามีการละเล่นชนิดนี้ในท้องถิ่นอื่น นอกจากที่หัวหินเท่านั้น

9.12 กีฬาและนันทนาการ

- 1) อาคารเอนกประสงค์ของเทศบาล จำนวน 1 แห่ง
- 2) สวนสาธารณะ จำนวน 7 แห่ง (สวนหลวงราชินี ,เขาหินเหล็กไฟ ,หน้าสถานี
รถไฟ สวนโผน, ถนนแนบเคหาสน์ , หาดตะเกียบ, วังไกลกังวล รวมพื้นที่ 355 ไร่ครึ่ง)
- 3) สนามฟุตบอล จำนวน 4 แห่ง ที่ชุมชนสมอโพรง , ชุมชนตะเกียบ ,ชุมชนเขา
พิทักษ์ และหน้าสถานีวิทยุ ทอ.05

- 4) สนามเด็กเล่น เทศบาลสนับสนุนอุปกรณ์สนามเด็กเล่นให้แก่ชุมชน
- 5) ห้องสมุดประชาชน จำนวน 1 แห่งที่ถนนเนบเคหาสน์และหอสมุดรัชมังคลา

ภิเยก

9.12 สาธารณสุข

โรงพยาบาล รัฐบาล	2	แห่ง	เตียง
คนไข้	200	เตียง	เอกชน 1 แห่ง
เตียงคนไข้	60	เตียง	
อื่น ๆ ชีวาศรม (สถานพยาบาล)	เตียงคนไข้	59	เตียง
ศูนย์บริการสาธารณสุข/สถานอนามัย			11 แห่ง
คลินิก			39 แห่ง

(ข้อมูลจากสาธารณสุขอำเภอหัวหิน)

9.13 ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

1. ภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศทั่วไป อำเภอหัวหินเป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ในเขตร้อน ลักษณะภูมิอากาศจะถูกควบคุมโดยการหมุนเวียนของกระแสอากาศประจำฤดูกาล โดยฤดูกาลแบ่งได้ ดังนี้

ฤดูร้อน (กลางเดือนกุมภาพันธ์ – กลางเดือนพฤษภาคม)	ลมตะวันออกเฉียงใต้
ฤดูฝน (กลางเดือนพฤษภาคม – กลางเดือนตุลาคม)	ลมตะวันตกเฉียงใต้
ฤดูหนาว (กลางเดือนตุลาคม – กลางเดือนกุมภาพันธ์)	ลมตะวันออกเฉียงเหนือ

2. แหล่งน้ำ

ลำห้วย จำนวน 2 แห่ง

ลำห้วย (เขาน้อย) บริเวณบ้านพักตำรวจพลร่ม (หลังค่ายตำรวจพลร่ม)

ลำห้วย (เขาน้อย) บริเวณถนนบุญทราย (ตรงข้ามชนวิท)

สระน้ำ จำนวน 7 แห่ง

ลำคลอง จำนวน 5 แห่ง

อ่างเก็บน้ำ จำนวน 2 แห่ง

9.14 ด้านการเมืองการบริหาร

1. ด้านการเมือง

- เทศบาลเมืองหัวหิน มีจำนวนสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 18 คน

นายกเทศมนตรีเมืองหัวหิน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง มีรองนายกเทศมนตรี 3 คน ที่ปรึกษา 2 คน และเลขานุการ 1 คน

2. ด้านการบริหาร

การบริหารงานเทศบาลเมืองหัวหิน ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี เป็นฝ่ายบริหารงานด้านนโยบาย มีรองนายกเทศมนตรี จำนวนสามคนเป็นผู้ช่วย และฝ่ายปฏิบัติงานประจำ มีปลัดเทศบาลเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด และพนักงานเทศบาลและลูกจ้างเป็นฝ่ายปฏิบัติ ติดตามนโยบาย ที่นายกเทศมนตรีมอบหมายงานให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผนที่กำหนด แบ่งเป็นส่วนราชการได้ 11 ส่วน ดังนี้

1. สำนักปลัดเทศบาล	7. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
2. กองวิชาการและแผนงาน	8. กองการประปา
3. กองการศึกษา	9. กองช่างสุขาภิบาล
4. กองคลัง	10. กองสวัสดิการสังคม
5. สำนักการช่าง	11. กองการแพทย์
6. หน่วยงานตรวจสอบภายใน	

เทศบาลเมืองหัวหิน มีการดำเนินกิจการเทศพาณิชย์ 2 แห่ง คือ สถานธนาภูบาล ดำเนินการบริการประชาชนในการรับจำนำสิ่งของหรือทรัพย์สินต่าง ๆ ด้วยราคายุติธรรม

3. ด้านการบริหารจัดการ

3.1 วิสัยทัศน์ชุมชนหัวหิน

หัวหินเป็นเมืองท่องเที่ยวสำหรับครอบครัวและสุขภาพ การศึกษาก้าวไกล สิ่งแวดล้อมยั่งยืน ประชาชนมีคุณภาพชีวิต อย่างพอเพียง มีส่วนร่วมในการบริหารงาน นำไปสู่เมืองน่าอยู่

3.2 พันธกิจ

เสริมสร้างศักยภาพความเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยว และส่งเสริมเศรษฐกิจ พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานให้ได้มาตรฐาน และครอบคลุมพื้นที่เพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง ในอนาคต พัฒนาและส่งเสริมการศึกษาให้ได้มาตรฐาน เพื่อรองรับการพัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น พัฒนาระบบบริการสาธารณสุขให้ทั่วถึงและมีคุณภาพพัฒนาและรักษาสิ่งแวดล้อมให้สะอาดบริสุทธิ์ พัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน พัฒนาการบริหารจัดการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

กล่าวโดยสรุปผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อันดี เพื่อโน้มน้าวจิตใจผู้ร่วมงานให้ปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม และเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่นติดตามหรือปฏิบัติตาม

2.2 ภาวะผู้นำ

Robbins, & Coulter (2547 : 205) ความเป็นผู้นำ (Leadership) คือกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อกลุ่มเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม ผู้บริหารทุกคนควรเป็นผู้นำด้วย แต่ผู้นำอาจไม่สามารถเป็นผู้บริหารที่ดีได้ทุกคน เพราะผู้บริหารนอกจากจะต้องมีทักษะของผู้บริหาร (Managerial Skills) แล้วยังต้องมีความสามารถในการทำหน้าที่ของผู้บริหาร คือ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุมด้วย

กล่าวโดยสรุปภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการบริหารจัดการให้ทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มหรือองค์กร โดยการใช้กระบวนการทางจิตวิทยาและอำนาจหน้าที่ให้บุคคลปฏิบัติงานต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ

2.3 บทบาท และหน้าที่ของผู้นำ

มีผู้ให้ความหมายของบทบาท และหน้าที่ของผู้นำไว้ ดังนี้

วิจิตร วรุตบางกูร (2542 : 37) ได้กล่าวถึงหน้าที่สำคัญของผู้บริหารคือความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ขณะเดียวกันก็ต้องทำหน้าที่พัฒนาผู้ร่วมงานให้มีความสะดวกในการทำงาน ตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้งานต่าง ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

จุมพล สวัสดิยากร (2542 : 49-54) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของนักบริหารว่าจะต้องศึกษาทำความเข้าใจกับเรื่องเหล่านี้ คือ

1. นโยบายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน
2. งานมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งรวมไปถึงงานประชาสัมพันธ์ การสร้างความสามัคคีและขวัญกำลังใจในหมู่คณะ

3. หน้าที่ในการตัดสินใจแก้ปัญหาในเรื่องปฏิบัติงาน

Robbin, & Coulter (2547 : 222-223) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้นำไว้ 4 ประการ คือ

1. ติดต่อประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ (Liaison with External Constituencies) เช่น ผู้บริหารหน่วยเหนือ ทีมงานขององค์กรอื่น ลูกค้า หรือผู้ขายวัตถุดิบ

2. ช่วยแก้ไขปัญหา (Troubleshooter) และช่วยเหลือสมาชิกในทีมในเรื่องเทคนิค และการทำงานทั้งโดยตนเอง หรือประชุมหารือกับสมาชิกในทีม

3. เมื่อเกิดความขัดแย้งในหมู่สมาชิกของทีม ผู้นำในทีมจะต้องมีหน้าที่เข้าจัดการแก้ไข (Conflict Management)

4. ผู้นำทีมงานจะต้องมีบทบาทเป็น “พี่เลี้ยง” (Coach) ทำการสอนสมาชิกในทีมด้วย

กล่าวโดยสรุปบทบาทและหน้าที่ของผู้นำ คือ ต้องมีความรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ และต้องศึกษาทำความเข้าใจกับนโยบายและวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน งานมนุษยสัมพันธ์ และการตัดสินใจแก้ปัญหาในเรื่องปฏิบัติงาน

2.4 ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป (Transformational Leadership)

ศุเทพ จันทรวินทร (2544 : 3-4) ทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงปฏิรูปของ Burns อธิบายว่า “เป็นกระบวนการที่ทั้งผู้นำและผู้ตามต่างช่วยยกระดับของคุณธรรมและแรงจูงใจของกันและกันให้สูงขึ้น” ผู้นำเชิงปฏิรูปจะให้ความใส่ใจต่อการทำงานของผู้ตามให้งอกงามเต็มขีดศักยภาพไปพร้อมกัน ผู้นำที่มีลักษณะเชิงปฏิรูปนั้นมีระบบค่านิยมและอุดมการณ์ของตนที่เข้มแข็งซึ่งสามารถส่งผลต่อการเพิ่มแรงจูงใจของผู้ตามให้ปฏิบัติไปในแนวทางดีงามต่อส่วนรวมมากกว่าเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง

แนวปฏิบัติสำหรับผู้นำแบบเชิงปฏิรูป โดย อัญชติ พูนชัย (2547 : 53-54) ได้สรุปไว้ 9 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ทำวิสัยทัศน์ให้มีความชัดเจนในเชิงความหมาย และความน่าสนใจ
2. อธิบายวิธีการที่สามารถบรรลุวิสัยทัศน์
3. ปฏิบัติการด้วยความมั่นใจและมองโลกในแง่ดีงาม
4. แสดงความเชื่อมั่นในผู้ตาม
5. สร้างโอกาสให้พบความสำเร็จตั้งแต่ระยะเริ่มแรก
6. ร่วมยินดีและฉลองความสำเร็จ
7. ใช้กริยาท่าทาง การกระทำเชิงสัญลักษณ์เพื่อนำค่านิยมสำคัญ
8. นำด้วยการเป็นแบบอย่าง
9. มอบอำนาจความรับผิดชอบในการตัดสินใจแก่ผู้ตามเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์

อัญชติ พูนชัย (2547 : 55) ได้กล่าวถึง พฤติกรรมของผู้นำเชิงปฏิรูป ไว้ดังนี้

1. ให้ผู้ตามมีอิสระในการทำงาน และส่งเสริมให้ผู้ตามได้พัฒนาตนเอง
2. มีความเป็นมิตรกับผู้ตามใช้วิธีการไม่เป็นทางการกับผู้ตามเหมือนกับบิดาที่บุตรจะไปเมื่อไรก็ได้
3. เป็นแบบอย่างของความซื่อสัตย์ ความยุติธรรมและมีมาตรฐานสูงในการปฏิบัติงาน และมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ
4. ยั่วยุผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการให้คำแนะนำช่วยเหลือ สนับสนุนยกย่อง ยอมรับและเปิดใจกว้าง ขณะเดียวกันก็แลกเปลี่ยนความรู้ความชำนาญกับผู้ใต้บังคับบัญชา
5. แสดงให้เห็นว่ามีความเชื่อมั่นกระตือรือร้น ตระหนักในศักดิ์ศรีของผู้ใต้บังคับบัญชา และมีความจงรักภักดีขององค์กร

ผลของภาวะผู้นำเชิงปฏิรูป นอกจากจะทำให้ผู้ตามเกิดพฤติกรรมดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังทำให้ผู้ตามมีการเปลี่ยนรูปที่สำคัญดังนี้ด้วย (อัญชลี พูนชัย. 2547 : 55)

1. ทำให้ผู้ตามตระหนักถึงความสำคัญของคุณค่าของผลการปฏิบัติงาน ตระหนักถึงคุณค่าของการทำงานให้สำเร็จ และเทคนิคที่จะช่วยให้ทำงานได้สำเร็จ
2. พยายามช่วยให้ผู้ตามลดความสนใจในตนเอง หรือลดการมุ่งประโยชน์ส่วนตนเอง และเพิ่มการทำงานเพื่อประโยชน์ของหมู่คณะขององค์กรและเพื่อส่วนรวม คือ เห็นคุณค่าของตนเองที่จะก่อประโยชน์แก่องค์กรและทีมงาน
3. พัฒนาให้ผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชามีความต้องการในระดับสูงขึ้น เช่น มุ่งผลสัมฤทธิ์ มีอิสระทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับงานและไม่เกี่ยวกับงาน หรือมีแรงจูงใจในการเป็นที่ยอมรับของคนอื่นและเป็นผู้นำ

จะเห็นได้ว่าผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความสำเร็จของกลุ่มหรือองค์กร เพราะผู้นำเป็นผู้กระตุ้นให้สมาชิกทำงานร่วมกันผู้ตามเป็นผู้ปฏิบัติงานในส่วนต่าง ๆ ขององค์กร ดังนั้นในองค์กรที่ประสบความสำเร็จผู้ตามจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งของความสำเร็จขององค์กร ลักษณะของผู้ตามที่ดีจึงเป็นที่น่าศึกษาเพื่อพัฒนาความสำเร็จขององค์กร

กล่าวโดยสรุปผู้นำเชิงปฏิรูป คือ ผู้ที่ต้องให้ความใส่ใจต่อการทำงานของผู้ตามให้จงกวมเต็มขีดศักยภาพ ผู้นำที่มีลักษณะเชิงปฏิรูปนั้นมีระบบค่านิยมและอุดมการณ์ของตนที่เข้มแข็งต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เป็นผู้ซื่อสัตย์ยุติธรรม และต้องเป็นผู้ที่ทำให้ผู้ตามเกรงใจและพร้อมที่จะทำงานให้เราอย่างเต็มที่

3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ และดำเนินงานกลุ่ม

3.1 แนวคิดด้านการจัดการ

การจัดการเป็นทั้งวิทยาศาสตร์ และศิลปะ การที่กล่าวว่าจัดการเป็นวิทยาศาสตร์ (Management is a science) เพราะองค์ความรู้ (Body of Knowledge) ที่ได้มามีลักษณะเป็นระบบ และหลักการต่าง ๆ ได้ผ่านกระบวนการศึกษาอย่างต่อเนื่องจากผู้จัดการ และนักวิจัยจำนวน และความรู้เหล่านี้ยังได้มีการศึกษาพัฒนาปรับปรุงจากหลักฐานการสังเกต และการทดลองอยู่เรื่อยมา แต่อย่างไรก็ตามความรู้ที่ได้มาไม่ได้มีลักษณะที่เที่ยงตรงเหมือนกับวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ เช่น เคมี ฟิสิกส์ และที่กล่าวว่า การจัดการเป็นศิลปะของศิลปะ (Management is the art of art) ก็เพราะการจัดการจะต้องใช้เทคนิควิธีการจัดการ และนำความสามารถพิเศษของสมาชิกในองค์กรมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่องค์กรมาดำเนินการจัดการทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรวัตถุเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อองค์กรให้มากที่สุด

ดังนั้นบุคคลที่มีความรู้ด้านการจัดการ และมีความสามารถในการจัดการจะเป็นบุคคลที่น่าให้องค์การดำเนินไปในทิศทางที่ประสบความสำเร็จสูงสุด ผู้จัดการที่ประสบความสำเร็จจึงต้องเป็นทั้งนักวิทยาศาสตร์ และนักศิลปะ ที่เป็นนักวิทยาศาสตร์ เพราะมีความรู้และพัฒนาความรู้ใหม่ๆ หลัการต่าง ๆ อยู่เสมอ และที่เป็นนักศิลปะ เพราะจะต้องรู้จักประยุกต์ความรู้ที่ได้มาแก้ปัญหาในการจัดการบุคคล วัสดุ เครื่องจักร วิธีดำเนินการ และการเงินในองค์การให้ดำเนินไปได้ด้วยดี

3.2 ความสำคัญของการจัดการ

3.2.1 การจัดการเป็นสมาชิกขององค์การ การที่องค์การจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้นจำเป็นต้องมีกระบวนการจัดการที่ดี อาทิ เช่น มีการวางแผนและตัดสินใจ โดยผ่านกระบวนการกลั่นกรองจากฝ่ายจัดการที่ได้พิจารณาข้อมูลต่าง ๆ อย่างใช้ดุลยพินิจ ใช้สติปัญญาพิจารณาผลกระทบต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อองค์กรนั้น

3.2.2 การจัดการเป็นเทคนิควิธีการที่ทำให้สมาชิกในองค์การเกิดจิตสำนึก ร่วมกันในการปฏิบัติงาน มีความตั้งใจ เต็มใจช่วยเหลือให้องค์การประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เพราะมีกระบวนการสร้างขวัญ และกำลังใจในการทำงานนำทางให้องค์การไปสู่ความสำเร็จ

3.2.3 การจัดการเป็นการกำหนดขอบเขตในการทำงานของสมาชิกในองค์การไม่ให้ซ้ำซ้อนกัน ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความราบรื่น รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

3.2.4 การจัดการเป็นการแสวงหาวิธีที่ดีที่สุดในการปฏิบัติงาน ให้องค์การเกิดประสิทธิผล และประสิทธิภาพสูงสุด

3.3 หน้าที่พื้นฐานของการจัดการ

หน้าที่พื้นฐานของการจัดการเป็นหน้าที่ หรือภารกิจพื้นฐานที่ผู้บริหารทุกคนจะต้องปฏิบัติ สามารถแยกออกเป็น การวางแผน การจัดองค์การ การชักนำ จูงใจพนักงาน และการควบคุม ซึ่งเป็นลักษณะ เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องถึงกันตลอดเวลา รวมถึงการมีข้อมูลย้อนกลับในลักษณะวงจร โดยต้องการทบทวนถึงผลที่เกิดขึ้น เพื่อนำไปสู่การแก้ไข ปรับปรุงกระบวนการอยู่ตลอดเวลา

Robbin & Coulter (2547 : 3) หน้าที่พื้นฐานของการจัดการ ประกอบด้วย

1. การวางแผน (Planning) คือ การกำหนดเป้าหมายขององค์การ และตัดสินใจว่าจะปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้อย่างไร เป็นหน้าที่พื้นฐานประการแรกของผู้บริหาร เพราะหน้าที่อื่น ๆ ที่จะต้องปฏิบัติรองลงมาของผู้บริหารจะขึ้นอยู่กับ การวางแผนทั้งสิ้น ในทุกองค์การ การวางแผนจะเป็นการตัดสินใจเลือกรูปแบบของ การจัดองค์การ พันธกิจ (Mission) ออกมาแล้ว ทำการพัฒนาการวางแผนในลักษณะของการกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ และการกำหนดแผนงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย และวัตถุประสงค์นั้น

2. การจัดองค์การ (Organization) การที่บุคคลหลาย ๆ คนมาอยู่ร่วมกันเป็นองค์กร โดยมีวัตถุประสงค์ในการสร้างคุณค่าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น เป็นการนำความเชี่ยวชาญ และทักษะของบุคคลหลาย ๆ คนเข้ามาประสานกันโดยมุ่งเน้นไปที่เป้าหมายขององค์กร แต่การรวมกันของบุคคลหมู่มากมักก่อให้เกิดปัญหาขึ้น ซึ่งจะส่งผลถึงการบรรลุเป้าหมายของความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มงานที่ต่างกัน ซึ่งมีการมอบหมายอำนาจหน้าที่ที่จำเป็นในการควบคุมการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เกิดการประสานงานอันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพขององค์กรในที่สุด

3. การชักนำ และการจูงใจ (Leading and Motivating) หน้าที่การชักนำ และการจูงใจเป็นหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์มีความแตกต่างกับทรัพยากรอื่น ๆ เนื่องจากมีส่วนที่เป็นจิตใจ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกัน รวมทั้งพฤติกรรมในการทำงานของคนในองค์กร ดังนั้น เพื่อให้้องค์การสามารถบรรลุเป้าหมายได้ ผู้บริหารองค์กรจะต้องทำหน้าที่ชักนำ และจูงใจ เพื่อให้สมาชิกขององค์กรมีพฤติกรรมที่เหมาะสม และเอื้ออำนวยต่อการบรรลุวัตถุประสงค์

4. การควบคุม (Controlling) เป็นกระบวนการประเมิน และควบคุมการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าบรรลุวัตถุประสงค์ หรือหมายถึง หน้าที่ในการบริหารซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่การควบคุมกิจกรรมขององค์กรเพื่อประเมินว่าการปฏิบัติงานจริงจะเหมือน หรือแตกต่างจากมาตรฐาน และจุดมุ่งหมายขององค์กรมาก หรือน้อยเพียงใดเพื่อจะดำเนินการอย่างเหมาะสมในการแก้ไขปรับปรุงสิ่งที่มีความคลาดเคลื่อนไปจากแผนการที่วางไว้ควบคุม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ตัวเปรียบเทียบกับผลการทำงานที่เกิดขึ้นจริง 2) การวัดผลการทำงานจริง (Measuring Actual Performance) เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับมาตรฐาน 3) การปฏิบัติการแก้ไข (Taking Corrective Action) เมื่อประเมินแล้วหากพบว่าผลการทำงานจริงต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ จะต้องหาสาเหตุและดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้อง

3.4 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหาร (Management Behavior)

ธรรมชาติมนุษย์จะอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ช่วยกันทำงานหรือประกอบกิจกรรมต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าตั้งแต่สมัยโบราณ มนุษย์ได้สร้างสรรค์สิ่งก่อสร้างที่ต้องเกิดจากการร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจของมนุษย์ไว้มากมาย โดยเฉพาะในสภาวะสังคมของสังคมโลกยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันทางสังคมโลกสูง และรุนแรง ความรู้ ความสามารถทางการบริหารหรือการจัดการ จึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากผู้บริหารไม่มีความรู้ความสามารถทางการบริหาร ย่อมประสบความยุ่งยาก ความล้มเหลว และอาจถึงกับต้องล้มเลิกกิจการไปในที่สุด

การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริหารนั้นได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากนักทฤษฎีหลายท่าน ซึ่งวิวัฒนาการของพฤติกรรมกรรมการบริหารแบ่งได้เป็น 3 ยุค คือ

1. การบริหารเชิงวิทยาศาสตร์ (Scientific Management) ซึ่งเน้นระบบต่าง ๆ ในองค์การทั้งด้านโครงสร้าง หน้าที่ และการจัดการ

2. การบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์ (Human Management) ซึ่งเน้นให้ความสำคัญกับตัวบุคลากรในองค์การมากขึ้น โดยนำหลักจิตวิทยา สังคมวิทยา ตลอดจนการจูงใจมาใช้เพื่อให้คนทำงานมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

3. การบริหารเชิงพฤติกรรม (Behavioral Management) ซึ่งให้ความสำคัญทั้งองค์การ โดยเชื่อว่าพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรในองค์การจะเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การจะแปรเปลี่ยนไปตามลักษณะปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับองค์การ ซึ่งจะเน้นเป็นหลักสำคัญของการบริหารเชิงพฤติกรรมศาสตร์

การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ย่าง เพราะใช้กฎหมายระเบียบแบบแผนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่ผลความร่วมมือยังไม่มีระบบใดดีที่สุด ระบบบริหาร และการกระจายอำนาจบริหารไปทุกระดับในองค์การบริหารส่วนกลาง และองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นถือว่าเป็นหัวใจสำคัญของแนวการพัฒนาที่มุ่งให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการตัดสินใจ การประเมินผลโครงการ และอื่น ๆ ไม่ว่าจะประชาชนจะเข้าร่วมโดยตรง หรือเข้าร่วมโดยอ้อม โดยผ่านผู้แทน (Representative) หรือไม่ก็ตาม ดังนั้นการใช้ระบบบริหารเป็นการย้ำให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

3.5 แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานกลุ่ม

3.5.1 องค์ประกอบของกลุ่ม

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2542 : 344-361) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการกลุ่มมีหลายองค์ประกอบ ดังนี้

1. คุณสมบัติของกลุ่มที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ อาจจะมีจำแนกออกได้ตามลักษณะขององค์ประกอบของกลุ่ม ได้แก่ สมาชิก ผู้นำ และกระบวนการทำงาน
2. ภาวะความเป็นผู้นำกลุ่ม
3. บรรยากาศของการทำงานร่วมกัน
4. บทบาทของสมาชิกในกลุ่ม
5. ขั้นตอนในการแก้ปัญหา
6. ความร่วมมือในการทำงาน
7. การประเมินและปรับปรุงงาน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2544 : 88-89) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่ทำให้ทีมงานหรือกลุ่มทำงานที่มีประสิทธิภาพจะมีความรู้สึกในด้านดีต่อกันและกันหมู่สมาชิกในกลุ่ม และหัวหน้ามีความตระหนักว่าปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากสภาพแวดล้อมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เนื่องจากต้องมีการติดต่อกัน กลุ่มทำงานที่มีประสิทธิภาพจะมีเงื่อนไขที่สำคัญ คือ

1. ความจำเป็นที่ต้องมีความรับผิดชอบและความผูกพัน ความผูกพันต่อกลุ่มเป็นการผูกพันใน 3 ลักษณะ คือ

- 1.1 ความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะคงความเป็นสมาชิกในกลุ่ม
- 1.2 มีความตั้งใจและความพร้อมที่จะใช้ความพยายามที่มีอยู่เพื่อกลุ่ม
- 1.3 มีความเชื่อและยอมรับในคุณค่าและเป้าหมายของกลุ่ม

2. ความจำเป็นที่ต้องพัฒนาความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เนื่องจากบุคคลจะเกิดความรู้สึกถึงว่าตนเองมีความสำคัญและมีคุณค่า และมีการแลกเปลี่ยนความคิดแบบสร้างสรรค์ ความก้าวหน้าให้กับกลุ่ม

3. ความจำเป็นต้องพัฒนาทักษะความสามารถของสมาชิกได้ สมาชิกมีความรู้ความชำนาญงาน ตลอดจนเทคนิคการทำงานร่วมกับผู้อื่น

4. มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับทีมงาน รวมทั้งการมีที่ปรึกษาเป็นบุคคลที่สาม ซึ่งมีหน้าที่เป็นผู้รวบรวมข้อมูล เพื่อพัฒนาการทำงานให้ข่าวสารย้อนกลับ แก้ไขปัญหาความขัดแย้งและการไกล่เกลี่ย

พงษ์พันธุ์ พงษ์โสภา (2542 : 10) ได้ให้ลักษณะทีมงานที่มีประสิทธิภาพในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของกลุ่มไว้ 10 ข้อ คือ

1. สมาชิกในทีมมีเป้าหมายร่วมเป็นหนึ่งเดียวกัน
2. มีการกำหนดบทบาท มอบหมายอำนาจหน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบของสมาชิกไว้ชัดเจน
3. บรรยากาศในการทำงานมีลักษณะเป็นกันเอง
4. สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ
5. ทีมงานพยายามส่งเสริมให้สมาชิกมีความคิดสร้างสรรค์ และเป็นประชาธิปไตย
6. มีการประชุมพิจารณาผลการปฏิบัติงานเป็นประจำ
7. สมาชิกมุ่งประโยชน์ของทีมเป็นหลัก
8. สมาชิกให้ความร่วมมือร่วมใจ มีความไว้วางใจ และบริสุทธิ์ใจต่อกัน
9. สมาชิกจะร่วมมือร่วมใจกันหาทางแก้ไขเมื่อเกิดปัญหา
10. การตัดสินใจของทีมงานถือว่าสมาชิกทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบ

11. สมาชิกทุกคนพอใจที่ได้ทำงานร่วมทีม

ทิสนา แชมณี (2548 : 8-9) ได้รวบรวมองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการทำงานร่วมกันแล้วสร้างเป็นทฤษฎีขึ้น เรียกว่าสัมฤทธิ์ผลของกลุ่ม (a theory of group achievement) อธิบายว่า องค์ประกอบสำคัญของการทำงานกลุ่มมี 3 องค์ประกอบ คือ

1. การลงทุนของสมาชิก (Member Inputs) เมื่อบุคคลมารวมกลุ่มกันต่างจะแสดงออกและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมทั้งคาดหวังการตอบสนองตามความคิดเห็น และความเข้าใจของตน ถือเป็นการลงทุน

2. โครงสร้างและผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม

2.1 โครงสร้างที่เป็นทางการ (Formal Structure) คือ สิ่งที่คาดหวังจากการมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก เช่น ตำแหน่งหรือสถานะ (Status) หน้าที่ (Functions) เพื่อการปฏิบัติที่ตอบสนองความคาดหวังและผลที่เป็นจริง

2.2 โครงสร้างเกี่ยวกับบทบาทของสมาชิก (Role Structure) คือ โครงสร้างของกลุ่มที่เชื่อว่าจะมีอยู่ในตัวสมาชิกที่มีอิสระในการแสดงบทบาทของตน ได้แก่ ความรับผิดชอบ (Responsibility) และอำนาจ (Authority) ของตำแหน่งและหน้าที่ที่รับผิดชอบ

3. ผลงานของกลุ่ม (Group Outputs) หรือสัมฤทธิ์ผลของกลุ่ม (Group Achievement) หมายถึง ผลที่ได้รับจากการลงทุนของสมาชิก ซึ่งได้แก่ การแสดงออก การปฏิสัมพันธ์และการคาดหวังผลโดยผ่านการแสดงออกตามโครงสร้างและการกระทำของกลุ่ม ผลที่กลุ่มได้รับมี 3 ประการ คือ

3.1 ผลของการทำงาน (Productivity) เกิดจากความคาดหวังหรือจุดมุ่งหมายและการกระทำเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

3.2 ขวัญกำลังใจของกลุ่ม (Group Morale) หากกลุ่มใดมีโครงสร้างและกระบวนการที่มีขวัญและกำลังใจของกลุ่มจะมีมากขึ้น

3.3 ความสามัคคี หรือการยึดเหนี่ยวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Cohesion) เห็นผลที่เกิดขึ้นจากความพอใจของสมาชิกกลุ่มในการทำงานร่วมกัน

ความสัมฤทธิ์ผลของกลุ่มดังกล่าวเป็นผลจากการลงทุนของสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ซึ่งหมายถึงการกระทำของสมาชิกแต่ละคน การปฏิสัมพันธ์ของสมาชิก ความรับผิดชอบ ผู้นำ บทบาทหน้าที่ การคิดและตัดสินใจร่วมกันของสมาชิกกลุ่ม เป็นต้น

นอกจากนี้ ทิสนา แชมณี (2545 : 12-13) กล่าวสรุป การทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีมจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความสมบูรณ์ของปัจจัยต่าง ๆ แต่องค์ประกอบที่ถือว่าเป็นหัวใจของการทำงานร่วมกันมี 3 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านผู้นำกลุ่ม
2. องค์ประกอบด้านบทบาทสมาชิกกลุ่ม
3. องค์ประกอบด้านกระบวนการทำงาน

การที่บุคคลมีความแตกต่างในด้านพื้นฐานประสบการณ์ ความคิดเห็น บุคลิกภาพและการอยู่ในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ กัน ทำให้แต่ละคนเหล่านั้นมีความต้องการที่แตกต่างกันไป ดังนั้นการที่คนหลายคนจะมาอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุขได้ จึงต้องอาศัยการกำหนดบุคคลใด บุคคลหนึ่งขึ้นมาเป็นผู้นำทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมความคิดเห็นและความต้องการของแต่ละบุคคลที่มาอยู่ร่วมกันแล้วปรับให้ความคิด และความต้อการเหล่านั้นอยู่ในทิศทางเดียวกัน โดยให้อยู่ในลักษณะที่ทุกบุคคลที่มาอยู่ร่วมกันนั้นได้รับผลตอบแทนตามความต้องการอย่างเหมาะสมที่สุดและสอดคล้องกับความต้องการส่วนรวม จึงอาจกล่าวได้ว่าผู้นำเป็นผู้ที่มีความสำคัญที่สุดของกลุ่มในการตัดสินใจ และเริ่มต้นการเคลื่อนไหวของกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการใกล้ชิด ประนีประนอมให้ทุกคนที่อยู่ร่วมกันนั้นอยู่ได้ด้วยความปลอดภัย

ทิสนา แคมณี (2545 : 12-13) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ตามไว้ดังนี้ ผู้ตาม (สมาชิกกลุ่ม) มีบทบาทหลักในการดำเนินงานกลุ่ม คือ จะเป็นผู้ปฏิบัติในการทำกิจกรรมต่างๆ ของกลุ่ม ถ้าหากทุกคนรับผิดชอบบทบาทและหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแล้วจะทำให้กลุ่มก้าวหน้าและมีความสำเร็จในงาน เนื่องจากกลุ่มมีภาระที่หลากหลายและแตกต่าง ผู้ปฏิบัติจึงมีหน้าที่ความรับผิดชอบที่ต่างกันออกไปจึงต้องมีการกำหนดขั้นตอน กระบวนการทำงาน เพื่อนำสมาชิกทุกคนให้มีความเข้าใจสอดคล้องไปในทางเดียวกัน โดยมีการกำหนด จุดมุ่งหมาย การวางแผน การปฏิบัติงานตามแผน และการประเมินผล และปรับปรุงการทำงาน เพื่อเป็นหลักความเข้าใจในการปฏิบัติงานและการตัดสินใจกระบวนการทำงานเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการทำงานจะแสดงถึงประสิทธิภาพในการทำงานของกลุ่ม ซึ่งจะสื่อให้เห็นได้จากบรรยากาศกลุ่ม เพราะบรรยากาศกลุ่มเป็นความรู้สึกของสมาชิกกลุ่มที่รับรู้ และแสดงออกมาไม่ว่าจะเป็น ด้านการติดต่อประสานงานและความพอใจระหว่างบุคคลตลอดจนสิ่งแวดล้อมรอบตัว ถ้าบรรยากาศกลุ่มมีบรรยากาศที่ดีย่อมแสดงถึงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน และความพอใจในการปฏิบัติงาน ที่ดีหรือประสิทธิผลของกลุ่ม ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จของกลุ่มในที่สุด

กล่าวโดยสรุปองค์ประกอบของกลุ่ม คือ องค์ประกอบที่ทำให้ทีมงานหรือกลุ่มทำงาน ที่มีประสิทธิภาพ การทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีมของกลุ่มว่ากลุ่มจะมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความสมบูรณ์ของปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้ องค์ประกอบด้านผู้นำกลุ่ม องค์ประกอบด้านบทบาทสมาชิกกลุ่ม และองค์ประกอบด้านกระบวนการทำงาน

3.5.2 การมีส่วนร่วมของกลุ่ม

แสวง รัตนมงคลมาศ (2543 : 14) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมไว้ว่า กระบวนการซึ่งประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่าง ๆ ของกิจกรรมของสังคมและประชาชนที่เข้าร่วมได้ใช้ความพยายามบางอย่างส่วนตัว เช่น ความคิด ความสามารถ แรงงาน ตลอดจนทรัพยากรของตนต่อกิจกรรมนั้น ๆ ในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ กำหนดนโยบาย หรือด้านการดำเนินงานตามนโยบายในการร่วมกำหนดเป้าหมายและแผนงานดำเนินการในกระบวนการจัดการและร่วมหนุนทรัพยากรบริหารและการที่ประชาชนมีส่วนร่วม มีเหตุ 3 ประการ คือ 1) มีจุดร่วมในอุดมการณ์เดียวกัน (Common Ideology) 2) มีจุดร่วมในผลประโยชน์ (Common Interest) 3) ยึดติดกับตัวบุคคล (Personality)

ระวี อินจินดา (2542 : 18-19) มีแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม มีรายละเอียดดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กระบวนการตัดสินใจเป็นลักษณะของการกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการ ที่มีการกำหนดปัญหา วิเคราะห์สถานการณ์ การพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ สำหรับการตัดสินใจในแนวทางของการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการกำหนดวัตถุประสงค์ของกลุ่ม การกำหนดแนวทางปฏิบัติ ซึ่งในการดำเนินการของกลุ่มให้สัมฤทธิ์ผลนั้น จำเป็นต้องมีการอาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในกลุ่มจึงจะสามารถบรรลุเป้าหมายได้
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการณ์ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการณ์เป็นการร่วมดำเนินการที่จะก่อให้เกิดความเป็นเจ้าของ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในการประเมินผลการดำเนินงานสหกรณ์นั้น คณะกรรมการสหกรณ์ทั้งหมดจะมีส่วนร่วมในการพิจารณาผลการดำเนินงาน เพื่อการจัดสรรผลประโยชน์แก่สมาชิก ประเมินผลการดำเนินการว่ามีความสอดคล้องกับเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ และวางแนวทางในการดำเนินงานในปีต่อไป ซึ่งการประเมินผลจะเป็นตัวกำหนดแนวทางการดำเนินงาน โดยอาจเริ่มจากการประเมินผลการดำเนินงานว่ามีปัญหาอุปสรรค และมีแนวทางในการแก้ไขปัญหอย่างไรบ้าง แล้วนำผลการประเมินไปพิจารณาเพื่อวางแผนการดำเนินงานเข้าร่วมกัน ในขั้นนี้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของสมาชิกโดยอาศัยความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์จากสมาชิก โดยที่การวางแผนการดำเนินงานต้องอาศัยการใช้วิธี และระบบทางการบริหารเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

กล่าวโดยสรุปว่า ทฤษฎีการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้พูดถึง การเกลี้ยกล่อมมวลชน การสร้างขวัญ และกำลังใจ การสร้างผู้นำ และการใช้วิธี และระบบการบริหาร ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีส่วนในการกำหนดความสำเร็จ และความเป็นไปได้ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเป็นอย่างสูง เป็นการสร้างความสนใจให้เกิดกิจกรรมทางสังคม เพื่อให้คนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมโดยต้องเข้าใจถึงวิถีชีวิต ค่านิยม จารีต ประเพณี และทัศนคติของบุคคล

4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นของผู้นำอาชีพ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น เป็นหนึ่งในนโยบายหลักของรัฐบาลที่ได้มอบหมายให้กระทรวงต่าง ๆ นำไปปฏิบัติให้เกิดผลเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่ชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ เนื่องจากกระบวนการสร้างรายได้แบบเดิมที่มีอยู่ไม่พอเพียงต่อการสะสมความมั่งคั่ง และพัฒนาชุมชนให้เติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และหากต้องการเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนควรเป็นการเพิ่มรายได้อย่างยั่งยืน โดยรายได้ควรมาจากทักษะ ความชำนาญ ความสามารถตลอดจนภูมิปัญญาเดิมของแต่ละชุมชนมีอยู่ หากได้นำสิ่งเหล่านี้มาพัฒนาต่อยอดให้เป็นผลผลิตใหม่ที่ตลาดต้องการก็จะสามารถก้าวไกลไปสู่สากลได้ ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะเพิ่มรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน เมื่อชุมชนมีรายได้ก็ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งตามมา นอกจากเป็นการช่วยบรรเทาปัญหาเศรษฐกิจแล้ว ยังช่วยสร้างเครือข่ายความมั่นคงทางสังคมให้แก่ชุมชนอีกด้วย (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. : 2544 40-41) ทางกระทรวงอุตสาหกรรมได้ให้ความหมายของผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น หมายถึง ความมุ่งหวังในกลุ่มราษฎรได้มีอาชีพ มีงานทำ มีรายได้ มีการสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์ด้วยการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ผู้บริโภคยอมรับได้ด้วยตนเองในตำบล และราษฎรยังคงอยู่ในท้องถิ่น (กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. 2544 : 4)

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น คือ โครงการที่แต่ละชุมชนมีผลิตภัณฑ์เด่น ซึ่งเป็นสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เกิดจากการใช้วัตถุดิบและภูมิปัญญาที่เป็นทรัพยากรของท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมประเพณีของท้องถิ่นนั้น ๆ ที่มีคุณภาพได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับของตลาดภายในประเทศ และตลาดโลก ในการส่งออกสู่ตลาดโลกได้ จะเป็นการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์และตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์นี้โดยเฉพาะ จะเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนอย่างยั่งยืน

4.1 วัตถุประสงค์ของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนโดยให้สามารถคิดเอง ทำเองในการพัฒนาท้องถิ่น ส่งเสริมภูมิปัญญาชาวบ้าน ส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมในท้องถิ่น

กระบวนการสร้างรายได้โดยการพึ่งพาตนเองเป็นแนวคิดที่เน้นกระบวนการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้านหรือตำบล แนวคิดนี้ส่งเสริมให้ท้องถิ่นสามารถสร้างผลิตภัณฑ์และตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์นี้โดยเฉพาะ โดยที่ท้องถิ่นจำเป็นต้องพึ่งตนเองเป็นหลัก ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องอุทิศพลังงาน ความคิดสร้างสรรค์ และความปรารถนา ที่จะใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นหลัก เพื่อที่จะสร้างความกินดี อยู่ดี และคุณภาพชีวิตมุ่งสู่ตลาดสากล พร้อมๆ กับการพัฒนาท้องถิ่นไปคู่กัน แนวคิดนี้จึงเป็นแนวทางการพัฒนาที่สำคัญในการส่งเสริมและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชนบท เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ และนำไปสู่เป้าหมายของการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชากร และวางรากฐานที่สำคัญของประเทศ และสังคมไทยโดยกรมการพัฒนาชุมชน (ม.ป.ป. : 4) ได้ให้นโยบายไว้ 3 ประการ คือ

1) มาตรฐานผลิตภัณฑ์คุณภาพ ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นต้องมีคุณภาพได้มาตรฐาน มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับวัฒนธรรม และมีจุดเด่นเฉพาะเป็นที่ยอมรับของตลาดภายในประเทศ และตลาดโลก

2) มีเอกลักษณ์เป็นที่ลือชื่อเพียงหนึ่งเดียว ต้องมีการระดมความคิดในการคิดค้นและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อให้ได้สิ่งที่ดีที่สุดเท่าที่จะช่วยกันทำได้ โดยคำนึงถึงการรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นให้สอดคล้องอย่างเหมาะสมไม่ซ้ำแบบกัน และเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของหมู่บ้าน หรือตำบลให้เป็นที่ยอมรับ

3) พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และการปรับปรุงเทคโนโลยี มีการสร้างบุคลากรที่มีความคิดกว้างไกล มีความรู้ความสามารถให้เกิดขึ้นในสังคม มีการวางแผนการตลาด มุ่งเน้นการผลิตและบริการโดยคำนึงถึงผู้บริโภคเป็นหลัก

ดังนั้น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นจึงเป็นแนวทางที่จะสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน สามารถยกระดับฐานะความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยการผลิต หรือจัดการทรัพยากรท้องถิ่นให้กลายเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีจุดเด่น และจุดขาย และสอดคล้องกับวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น เพื่อให้รู้จักแพร่หลายไปทั่วประเทศ และทั่วโลก (นันทวัน จันทร์ทิวา. 2547 : 12-13)

4.2 แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น

แนวคิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นเป็นแนวคิดที่เน้นกระบวนการสร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้าน ตำบล และส่งเสริม สนับสนุนให้ท้องถิ่นสามารถสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์โดยมีกิจกรรมการคิดค้น และการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีด้านการผลิตให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ และต้องการของตลาดสากลโดยท้องถิ่นต้องพึ่งตนเองเป็นหลัก และต้องการให้แต่ละหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์หลัก 1 ประเภท ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบ และทรัพยากรของท้องถิ่นตนเอง (กิตติ ลิ้มสกุล. 2544 : 30) อาจจะไม่อยู่ในรูปของ

สินค้าก็ได้ แต่อยู่ในลักษณะของบริการ และกิจกรรมต่างๆ เช่น การรักษาลิ่งแวดล้อม การแสดง ศิลปะ การนำเสนอประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาชาวบ้าน ตลอดจนการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบ ทรัพยากรท้องถิ่น ลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นไปสู่เมืองใหญ่ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้ดีขึ้น เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับการพัฒนา เศรษฐกิจ พอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

นโยบายผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นเป็นขบวนการสร้างรายได้ โดยการพึ่งตนเอง จากผลิตภัณฑ์ในแต่ละหมู่บ้านหรือตำบล โดยที่แต่ละตำบลมี 1 ผลิตภัณฑ์ (หลัก) 1 ประเภท (ผลิตภัณฑ์ หมายถึง สินค้า บริการ และกิจกรรมต่างๆ เช่น ผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การนำเสนอประเพณีและวัฒนธรรม) โดยที่แต่ละชุมชนมีผลิตภัณฑ์ดีเด่นอย่างน้อย หนึ่ง ผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่อยู่บนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีและใช้ทรัพยากร ในท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนหรือตำบลให้ท้องถิ่นสามารถผลิตภัณฑ์ (Product) และตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์นี้โดยเฉพาะการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นเป็น แนวคิดในการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ของชุมชน (กิตติ ลิ้มสกุล. 2544 : 7) นั้น แนวคิดผลิตภัณฑ์ ชุมชนและท้องถิ่น จะเป็นเครื่องมือที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนและ พัฒนาคุณภาพให้ได้มาตรฐานตรงกับความต้องการของตลาดสากล อันจะส่งผลให้เศรษฐกิจชุมชน ฐานล่างมีความเข้มแข็งต่อไป

4.3 มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า สมอ. ได้มี โครงการจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อรองรับการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือ ระดับพื้นที่ซึ่งยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ซึ่งวัตถุประสงค์ของโครงการที่สำคัญคือส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้รับการรับรองและแสดงเครื่องหมายการรับรอง เพื่อ ส่งเสริมด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ ให้เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายและสร้างความมั่นใจให้กับ ผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนทั้งในประเทศและต่างประเทศ เน้นให้มีการพัฒนาแบบ ยั่งยืน อีกทั้งสนับสนุนนโยบายสำคัญของรัฐบาลโครงการผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในการ แก้ไขปัญหาความยากจนของชุมชน โดยมุ่งให้ความสำคัญของการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน และ ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาพัฒนาและสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์ให้สูงขึ้น มีคุณภาพ มีจุดเด่น มีเอกลักษณ์ มีการพัฒนาท้องถิ่น สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง พึ่งตนเองได้ สร้างงาน สร้างรายได้

4.4 โครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.)

4.4.1 สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ได้จัดทำโครงการ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนขึ้น โดยมีระยะเวลาดำเนินการ 5 ปี วงเงินประมาณ 112,475,000 บาท

(หนึ่งร้อยสิบสองล้านสี่แสนเจ็ดหมื่นห้าพันบาท) เพื่อรองรับการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชนหรือระดับพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ขณะเดียวกันรัฐบาลมีนโยบายจัดตั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างให้แต่ละชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเพื่อผลิตจำหน่ายสู่ตลาดผู้บริโภค ฉะนั้นโครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน สมอ. จึงเป็นแนวทางที่สอดคล้องและสนับสนุนในด้านมาตรฐานและการรับรองคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นเพื่อให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับและสามารถประกันคุณภาพให้กับผู้บริโภค ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่ง เชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ จากชุมชนสู่ตลาดผู้บริโภคทั้งในประเทศ และต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ

- 1) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้ได้รับการรับรอง และแสดงเครื่องหมายการรับรอง
- 2) เพื่อส่งเสริมด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย และสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- 3) เพื่อเน้นให้มีการพัฒนาแบบยั่งยืน อีกทั้งสนับสนุนนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น

4.4.2 ต่อมากระทรวงอุตสาหกรรม โดยปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมได้มอบหมายให้สมอ. ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนตามความเห็นของคณะกรรมการวิจัยพัฒนาคุณภาพและพัฒนาเทคโนโลยี

4.4.3 ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม มีคำสั่งกระทรวงอุตสาหกรรมที่ 400/2545 สั่ง ณ วันที่ 30 กันยายน 2545 แต่งตั้งคณะกรรมการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (กมช.) ขึ้น โดยมีเลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เป็นประธานคณะกรรมการชุดนี้เพื่อดำเนินการ โครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนมีอำนาจและหน้าที่ คือ

- 1) พิจารณากำหนด แก๊ว และยกเลิกมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน
- 2) ให้การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยการออกใบรับรองและการติดตามผลภายหลังที่ได้รับการรับรองแล้ว
- 3) ส่งเสริม พัฒนา และประชาสัมพันธ์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและข้อมูลให้กับผู้ผลิตในชุมชน
- 4) แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อช่วยเหลือดำเนินการตามที่ได้รับมอบหมายชุมชน
- 5) ติดตามประเมินผล และรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานให้คณะกรรมการวิจัยพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และเทคโนโลยี ใน กอ.นตผ. แห่งชาติ ทราบทุกระยะ

6) คำเนนการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกังานมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ตามที่ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมมอบหมาย และให้ความเห็นชอบแนวทางการดำเนินงานโครงการ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของ สมอ. คือ การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน การรับรอง คุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน ด้านพัฒนาผู้ผลิตในชุมชน และด้านส่งเสริมและประชาสัมพันธ์

4.4.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

1) เป็นการสนับสนุนผู้ผลิตรายย่อยให้ทำผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และสนับสนุน ด้านการตลาดโดยการให้เครื่องหมายรับรองซึ่งจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน และยกระดับการผลิต ต่อไป

2) เป็นการสนองตอบนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ชุมชนและท้องถิ่น ในด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นให้ผ่านการรับรองเพื่อ สามารถแสดงสัญลักษณ์

3) เป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับให้มีการ ปรับปรุงการผลิตให้ดียิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของธุรกิจชุมชน โดยเฉพาะใน โครงการผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นทั่วประเทศ

4) เป็นการส่งเสริมด้านการตลาด ให้เป็นที่ยอมรับและเพิ่มความเชื่อถือของ ผู้ซื้อในและต่างประเทศ

4.5. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

กรมพัฒนาชุมชน (2544 : 3) ได้กล่าวถึงตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการผลิตภัณฑ์ ชุมชนและท้องถิ่นไว้ ดังนี้

1. การพัฒนาศักยภาพของชุมชน พิจารณาได้จาก

1.1 ศักยภาพโดยรวม มีความสามารถในการจัดการสินค้าชุมชน สามารถใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิตสินค้าชุมชน คนในชุมชนมีประสบการณ์ในทางธุรกิจมากขึ้น

1.2 การรวมกลุ่ม มีการรวมกลุ่มพัฒนาขนาดของกลุ่ม ขยายเพิ่มจำนวนสมาชิก มากยิ่งขึ้น กลุ่มมีความสามัคคีในระหว่างสมาชิก

1.3 ผู้นำทางธุรกิจ เกิดผู้นำทางธุรกิจอย่างไม่เป็นทางการมีการยอมรับในชุมชน ให้เป็นตัวแทน/ผู้นำทางธุรกิจ

1.4 ทรัพยากรท้องถิ่น มีการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นในการผลิต และเกิดความเป็น นิยมไทยรักในภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. มีผลิตภัณฑ์ที่ตลาดรองรับ พิจารณาได้จาก

2.1 ผลิตภัณฑ์ได้รับการยอมรับในชุมชน ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความเป็น เอกลักษณะของตัวผลิตภัณฑ์

2.2 ผลิตภัณฑ์ได้รับการพัฒนาคุณภาพ เช่น ได้รับมาตรฐาน ออย. รหัสแห่งประเทศไทย มอก. มาตรฐานสินค้าไทยพัฒนาชุมชน มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) เป็นต้น

2.3 มีการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เช่น มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าสูงขึ้น มีการประกวดผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับสินค้า ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นจุดเด่น ส่งเสริมการนิยมนไทยเป็นจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

3. การทำเป็นธุรกิจยั่งยืน พิจารณาได้จาก

- 3.1 ชุมชนได้ร่วมจัดตั้งองค์กรเพื่อทำธุรกิจ การตลาดได้ด้วยตนเอง
- 3.2 มีสถานที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์เป็นของชุมชน
- 3.3 มีการบริหารจัดการโดยชุมชนที่ดี
- 3.4 เป็นความต้องการของตลาดโดยแท้จริง
- 3.5 มีความเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์
- 3.6 มีความรู้สึกเป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์ของคนในชุมชน
- 3.7 รายได้ที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิตและผู้ประกอบการ
- 3.8 ประชาชนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

4.6 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นของกลุ่มผู้นำอาชีพ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ในอดีตหัวหินเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ราษฎรมีไม่มาก ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางด้านประมง ต่อมาราษฎรในเขตท้องถิ่นที่อื่น เช่น จังหวัดเพชรบุรีมาประกอบอาชีพในหมู่บ้านดังกล่าวมากขึ้นทำให้ชุมชนเล็ก ๆ แห่งนี้ขยายตัวใหญ่และมีความเจริญมากขึ้น ตลอดจนได้มีการสร้างตำหนักบ้านพักตากอากาศของพระบรมวงศานุวงศ์และเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ขึ้นในหมู่บ้านแห่งนี้เป็นจำนวนมาก และการรถไฟแห่งประเทศไทยได้ก่อสร้างโรงแรมรถไฟซึ่งเป็นโรงแรมชั้นหนึ่งมีมาตรฐานเป็นที่เชิดหน้าชูตาของชาวหัวหิน เพื่อบริการนักท่องเที่ยวที่มีพักผ่อนตากอากาศในพื้นที่เมื่อ พ.ศ. 2468 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สร้างพระราชวังไกลกังวลขึ้นเมื่อ พ.ศ.2469 เพื่อใช้เป็นสถานที่แปรพระราชฐานเสด็จมาประทับแรมในหัวงูดูร้อน สถานที่แห่งนี้นับเป็นสัญลักษณ์สง่างามทรงคุณค่าและเป็นที่พักภูมิใจเชิดหน้าชูตาของชาวหัวหินมาจนกระทั่งทุกวันนี้ จำนวนประชากรทั้งสิ้น 33,798 คน เป็นชาย 16,228 คน เป็นหญิง 17,570 คน อาชีพหลัก ค้าขาย ประมง อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีสถานภาพและศักยภาพเป็นกลุ่มอาชีพทั้งหมด 21 กลุ่มอาชีพ ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางข้อมูลผู้นำอาชีพ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กลุ่มอาชีพ	ชื่อผลิตภัณฑ์	จำนวน
1. กลุ่มปลาตูหนึ่ง	ปลาตูหนึ่ง	6
2. กลุ่มน้ำพริกรสดีสตรีหนองพลับ	น้ำพริก	4
3. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเนินตะเคียน	ไข่เค็มใบเตย	3
4. กลุ่มสตรีตกเกตุ-หนองกร้า	สับปะรดกวน	3
5. กลุ่มเพาะเห็ดหนุบ้านหนองตาเวว	เห็ดหนุหนุ	4
6. กลุ่มผลิตภัณฑ์ดอกไม้เกลือปลา	ดอกไม้ประดิษฐ์จากเกลือปลา	2
7. กลุ่มบุญกาญจน์	น้ำมันมะพร้าวบริสุทธิ์	11
8. กลุ่มหัตถกรรมของจิว บ้านหัวหิน	เรือจิว	1
9. กลุ่มสร้างสรรค์งานประดิษฐ์	ดอกไม้ประดิษฐ์	1
10. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมร่วมใจพัฒนา	ผลิตภัณฑ์จากกระดาษใยสับปะรด	12
11. กลุ่มแปง-ดินประดิษฐ์ อ. หัวหิน	แปง-ดินประดิษฐ์	2
12. กลุ่มผ้าบาติกเขาตะเกียบ	ผลิตภัณฑ์ผ้าบาติก	3
13. กลุ่มผลิตภัณฑ์ปานสรนารายณ์	ผลิตภัณฑ์ปานสรนารายณ์	3
14. กลุ่มผลิตภัณฑ์ตุ๊กตาหอย	หัตถกรรมเปลือกหอย	3
15. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหัวนา	หัตถกรรมเปลือกหอยบ้านหัวนา	3
16. กลุ่มสตรีทอผ้าหมู่บ้านเขาเต่า	ผ้าฝ้ายทอมือ	11
17. กลุ่มสุรากลั่น Rum Thai	สุรากลั่น Rum Thai	2
18. กลุ่มอนุรักษ์ผ้าทอมือ	ผ้าฝ้ายทอมือ	10
19. กลุ่มผ้าบาติกบ้านหัวหิน	ผ้าบาติก	2
20. กลุ่มผลิตภัณฑ์บ้านหอย	หัตถกรรมเปลือกหอย	2
21. กลุ่มสตรีแม่บ้านชุมชนพลุสุข	ผลิตภัณฑ์จักสานใบตาล	2

ที่มา : thaitambom.com.(20 สิงหาคม 2551)....

จากตารางจะเห็นได้ว่าในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีกลุ่มอาชีพอยู่ถึง 21 กลุ่ม จากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นของกลุ่มผู้นำอาชีพ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งมีจำนวนน้อย ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการวิจัยหาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อไปในการพัฒนาสินค้าของกลุ่มอาชีพอื่น ๆ อีกต่อไป

5. พฤติกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นของกลุ่มผู้นำอาชีพ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

5.1 พฤติกรรมการพัฒนาสินค้า ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นของผู้นำอาชีพ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ : ความหมายและวิธีการวัด

พฤติกรรมการพัฒนาสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นซึ่งแบ่งพฤติกรรมนี้ออกเป็น 2 ตัวแปร คือ 1) พฤติกรรมการส่งเสริมการตลาด และ 2) พฤติกรรมการพัฒนาคุณภาพสินค้า ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

5.1.1 พฤติกรรมการส่งเสริมการตลาด : ความหมายและวิธีการวัด

พฤติกรรมการตลาดได้ถือว่าเป็นหน้าที่หลักที่สำคัญ ของผู้นำกลุ่มอาชีพ เพราะผลิตภัณฑ์ จะขายได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการส่งเสริม การตลาดของผู้นำกลุ่มอาชีพส่วนหนึ่งด้วย ซึ่งการส่งเสริมการตลาดคือการสื่อสาร เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไปยังผู้บริโภคเป้าหมาย เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้ และยอมรับในตัวสินค้า โดยมีวิธีการส่งเสริมการตลาดคือ 1) การโฆษณา ซึ่งเป็นการสื่อสารทางเดียวต่อมวลชนในวงกว้าง โดยอาศัยสื่อโฆษณาหลาย ๆ ทางเช่น วิทยุโทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ เอกสาร วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ และป้ายโฆษณา 2) การขายโดยบุคคล ซึ่งเป็นการสื่อสารโดยบุคคล เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมาย 3) การส่งเสริมการขาย ซึ่งจะเป็นการให้รางวัลแก่ผู้ใช้สินค้า หรือ บริการนั้นเป็นประจำ 4) การประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างภาพพจน์ของผู้ผลิต (สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา, 2545)

สำหรับแนวคิดด้านการส่งเสริมการตลาด ของคณะกรรมการอำนวยการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (อ้างถึงในกรมการพัฒนารัฐบาล, 2544 : 20) ได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมการตลาดของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น คือ 1) การวางแผนการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สู่ตลาดภายในและภายนอกประเทศ 2) การวางแผนการขนส่ง จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ 3) การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ทางสื่อ E-Commerce 4) การประชาสัมพันธ์ในเชิงรุก 5) การจัดประกวดผลิตภัณฑ์ 6) การจัดงานมหกรรมแสดงสินค้า “การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น” 7) การวิจัยการตลาด

นอกจากนี้แล้ว คณะกรรมการอำนวยการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (2546 : 4) ได้กำหนดให้มีการคัดสรร สุดยอดผลิตภัณฑ์ของไทยขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้โอกาสแก่ผลิตภัณฑ์ชุมชนในระดับฐานราก ได้มีโอกาสในการพัฒนาคุณภาพมาตรฐาน เพื่อสามารถส่งออกได้ โดยได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดสรร ในหลายองค์ประกอบ ซึ่งองค์ประกอบทางการตลาดนั้นก็เป็้องค์ประกอบหนึ่ง ในหลักเกณฑ์การคัดสรร ด้วย ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ คือ 1) แหล่งจำหน่ายหลักของสินค้า 2) จำนวนแหล่งจำหน่ายสินค้า

3) รายได้จากการจัดจำหน่ายสินค้าเมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา 4) ความต่อเนื่องของการตลาด 5) รูปแบบของบรรจุภัณฑ์ 6) ฉลากและเครื่องหมาย 7) ช่องทางการจัดจำหน่าย 8) การสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจของลูกค้า

5.1.2 พฤติกรรมการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ : ความหมายและวิธีการวัด

พฤติกรรมการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ เป็นหน้าที่หลักอีกหน้าที่หนึ่งที่สำคัญที่ต้องกระทำควบคู่ไปกับการส่งเสริมการตลาด ซึ่งการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์นั้น เป็นการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคให้มีความพึงพอใจสูงสุดในตัวผลิตภัณฑ์ ซึ่งมีลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่จะต้องพัฒนาควรมีองค์ประกอบดังนี้ คือ 1) ลักษณะ หรือ รูปร่างของผลิตภัณฑ์ 2) รูปแบบของผลิตภัณฑ์ 3) ตรายผลิตภัณฑ์ 4) การหีบห่อ หรือ การบรรจุภัณฑ์ 5) คุณภาพของผลิตภัณฑ์ (สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา, 2545 : 39)

ส่วนแนวทางการพัฒนาคุณภาพสินค้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น ซึ่งคณะกรรมการอำนวยการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (อ้างถึงใน กรมการพัฒนารัฐบาล, 2544 : 20) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพของสินค้าของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น ไว้คือ 1) การวางแผนการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ ในด้านการบริหารจัดการ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การบรรจุภัณฑ์ และการขอรับการรับรองมาตรฐาน 2) การสนับสนุนแหล่งเงินทุน 3) การดำเนินการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ 4) การวิจัยผลิตภัณฑ์

ต่อมาในปี 2546 คณะกรรมการอำนวยการ หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (2546 : 4) ได้นำเสนอแนวคิดทางด้านการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ คือ 1) รูปแบบ สี สัน ของผลิตภัณฑ์ 2) การพัฒนารูปแบบสี สันของผลิตภัณฑ์ 3) การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในรอบ 1 ปี 4) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และ 5) คุณภาพของผลิตภัณฑ์

5.2 ปัจจัยทางสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น

พฤติกรรมของมนุษย์ มีสาเหตุได้ถึง 4 ประเภท คือ 1) ลักษณะของสถานการณ์ปัจจุบัน 2) จิตลักษณะเดิมของผู้กระทำ 3) จิตลักษณะร่วมกับสถานการณ์ ที่เรียกว่า ปฏิสัมพันธ์แบบกลไก (Mechanical interaction) และสาเหตุประเภทที่สี่ คือ 4) จิตลักษณะตามสถานการณ์หรือที่เรียกว่าปฏิสัมพันธ์แบบในตน (Organismic interaction) เป็นลักษณะทางจิตของบุคคล ผู้กระทำที่เป็นผลของ ปฏิสัมพันธ์ระหว่าง สถานการณ์ปัจจุบันของบุคคลกับจิตลักษณะเดิม ของเขาทำให้เกิดจิตลักษณะตามสถานการณ์ ในบุคคลนั้นขึ้น เช่น ทักษะติดต่อสถานการณ์นั้น

5.2.1 การรับรู้ข่าวสารด้านการตลาดและการพัฒนาสินค้ากับพฤติกรรมการพัฒนา สินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

การศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารซึ่งเป็นตัวแปรหนึ่งในด้านสถานการณ์ กับพฤติกรรมของบุคคลพบว่า การรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระดับ จิตลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลด้วย (อุบล เลี้ยววาริณ ,2540) ซึ่งพบว่าได้ในงานวิจัยหลายเรื่อง อาทิ เช่น งานวิจัยของ สุภชัย สุพรรณทอง (2544) ซึ่งพบว่านักศึกษาสถาบันราชภัฏที่รับรู้ข่าวสารทางด้านการเมืองมาก เป็นผู้มีทัศนคติที่ดีต่อการเลือกตั้ง ความเชื่ออำนาจในตนด้านการเมือง และ ค่านิยมประชาธิปไตย มากกว่า นักศึกษาที่รับรู้ข่าวสารทางด้านการเมืองน้อย ส่วนงานวิจัยของวิภาภรณ์ ปราโมช ณ อยุธยา (2520 : 13) ได้ศึกษาเรื่อง ทัศนคติทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจและความสนใจในการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2519 พบว่า ความสนใจในทางการเมืองของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง มีความสัมพันธ์กับการ ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ต่อมา สุจิต บุญบงการและพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2525 : 196-197) ได้ศึกษาพฤติกรรมเลือกตั้งของคนไทยในปี 2522 พบว่า ผู้ที่สนใจทางการเมืองและการเลือกตั้งมีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่ไม่สนใจ

นอกจากนี้แล้วยังพบว่า การรับรู้ข่าวสารของบุคคลมีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล ด้วยซึ่งพบได้ในงานวิจัยของรุจิรส พิษิตตานนท์ (2546) ซึ่งได้ทำการวิจัยพฤติกรรมฉลาดเลือกกินและกินอาหารเหมาะสมมากกว่า เด็กวัยรุ่นที่รับรู้ข่าวสารด้านสุขภาพน้อย

5.2.2 การได้รับการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการพัฒนาสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น

การได้รับการสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลรับรู้ว่ามีบุคคลอื่นคอยให้การสนับสนุน ทั้งในด้าน 1) อารมณ์ความรู้สึก 2) ด้านวัสดุอุปกรณ์ 3) ด้านข้อมูลข่าวสาร 4) ด้านการประเมิน (House ,1981) ส่วน Cohen & Will (1985) ได้ในความหมายในลักษณะเดียวกันกล่าวคือ การสนับสนุนทางสังคมสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ 1) ด้านอารมณ์ 2) ด้านข้อมูลข่าวสาร 3) ด้านความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม และ 4) ด้านวัสดุอุปกรณ์ นอกจากนี้แล้ว นักวิชาการไทย เช่นคุณเจตเดือน พันธมนาวิน (2545) ได้ในความหมายของการสนับสนุนทางสังคม คือ การแสดงพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่นๆ (โดยเฉพาะหัวหน้ากับลูกน้อง) ในด้าน 1) ทางด้านอารมณ์ 2) ทางด้านข้อมูลข่าวสาร 3) ทางด้านวัสดุ เครื่องมือรวมทั้งงบประมาณและแรงงาน

จากความหมายของการได้รับการสนับสนุนทางสังคม สามารถสรุปได้ว่าการได้รับการสนับสนุนทางสังคม นั้น หมายถึงการที่บุคคลรับรู้ว่ามีบุคคลอื่นคอยให้การสนับสนุนทั้งปัจจัยภายใน (จิตใจ อารมณ์) และปัจจัยภายนอก (วัสดุ อุปกรณ์ ข่าวสาร ความรู้)

5.2.3 การได้รับสนับสนุนจากรัฐ กับพฤติกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น

การส่งเสริมการดำเนิน โครงการผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นของรัฐนั้น ถือได้ว่าเป็นนโยบายหนึ่งที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาความยากจนของรัฐบาล และหลักการสำคัญประการหนึ่งในการดำเนิน โครงการคือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนั้นการศึกษาในส่วนนี้จึงเป็นการศึกษาว่าบทบาทของรัฐในการส่งเสริมโครงการจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาพฤติกรรมของผู้นำกลุ่มอาชีพได้มากน้อยเพียงใด

การศึกษาการสนับสนุนจากรัฐในการดำเนิน โครงการผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นนั้น อาจเทียบเคียงได้จากการศึกษาเรื่องของการได้รับการสนับสนุนจากองค์กร ซึ่งเป็นตัวแปรที่ Eisenberger และคณะ (1986) ได้ศึกษาไว้โดยให้ความหมายว่าเป็นการรับรู้ของบุคคลว่าองค์กร ได้สนับสนุนตนในการทำงาน

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรที่มีผลต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุคคล พบได้ว่างานวิจัย ของ Eisenberger และคณะ (1977) ซึ่งพบว่า การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมาก เป็นผู้มีความพอใจในการทำงานมากตามไปด้วย ขณะเดียวกัน Guzzo และคณะ (1994), Wayne และคณะ (1997) ก็พบผลในแนวทางที่สอดคล้องกัน โดยพบว่า การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุคคลด้วย กล่าวคือบุคคลที่รับรู้การสนับสนุนจากองค์กรมากจะมีความตั้งใจลาออกจางานน้อย นอกจากนี้แล้ว วิชัย เอียดบัว (2534) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้สภาพสังคมในโรงเรียนใน 3 ด้าน คือ 1) การบริการและการส่งเสริม 2) การมีแบบอย่าง 3) บรรยากาศทางสังคมในโรงเรียนทั้ง 3 ตัว สามารถทำนายพฤติกรรมการประยุกต์ใช้นวัตกรรมของครูได้ 31 %

5.2.4 ความรู้ด้านการพัฒนาสินค้าและการตลาดกับพฤติกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น

การที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมที่มีผลดีต่อตนเองหรือผู้อื่นในความดูแลรับผิดชอบของตนได้นั้น บุคคลจำเป็นต้องมีความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องนั้นเสียก่อน ความรู้จึงหมายถึง การเรียนรู้และประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมของบุคคล บลูมและคณะ (Benjamin S. Bloom and others อ่างในประภาเพ็ญ สุวรรณ 2537 : 212) ได้จำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้เป็น 3 ลักษณะ คือ 1) พุทธิพิสัย (Cognitive domain) 2) เจตพิสัย (Affective domain) และ 3) ทักษะพิสัย (Psychomotor domain) และกล่าวว่าพฤติกรรมกรเรียนรู้กลุ่มพุทธิพิสัย เป็นพฤติกรรมที่สำคัญในการเรียนการสอน สามารถสังเกตและวัดง่ายและเป็นพฤติกรรมกรเรียนรู้เบื้องต้นในการจะนำไปสู่การเรียนรู้ ในกลุ่มเจตพิสัยและทักษะพิสัย

สำหรับงานวิจัยที่พบว่าความสำคัญในการให้ความรู้หรือการศึกษา มีผลถึงพฤติกรรมของบุคคลได้แก่ งานวิจัยของอุบล เตียววาริณ (2534 : 134 ,151 ,166) ซึ่งได้ศึกษาความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานในกรุงเทพมหานคร ในด้านความรู้กับพฤติกรรมสุขภาพนั้น พบว่า ความรู้ที่ได้รับจากการรับข่าวสารสุขภาพเป็นตัวทำนายที่สำคัญต่อการมีพฤติกรรมการกินที่เหมาะสม ส่วนงานวิจัยของ เกษม จันทสร (2541) อนาคตและควบคุมตนเองสูง จะเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมด้านทานการเสพยาบ้ามาก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พรรณาราย พิทักษ์เจริญ (2543) ได้ศึกษาจิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพตามรูปแบบของสาธารณสุข (K – A –P) กับทฤษฎีคั้นไม้จรรย์ธรรมพบผลเป็น 3 ประเด็น คือ 1) ความรู้และทัศนคติเท่านั้นเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล โดยเฉพาะพฤติกรรมการปรับตัวด้านการกิน 2) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความรู้และทัศนคติ ทำให้สามารถทำนายปริมาณความแปรปรวนของพฤติกรรมการปรับตัวด้านการกิน ได้มากขึ้นอย่างชัดเจน นอกจากนี้แล้วงานวิจัยของรุจิเรศ พิชิตตานนท์ (2546) ซึ่งทำการศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมฉลาดเลือกกิน ของนักเรียนวัยรุ่นตอนปลาย พบว่า นักเรียนที่มีความรู้เกี่ยวกับอาหารและสุขภาพมาก เป็นผู้ที่มีพฤติกรรมฉลาดเลือกกิน และกินอาหารเหมาะสมกับสุขภาพมากกว่า นักเรียนที่มีความรู้เกี่ยวกับอาหารและสุขภาพน้อย

จากเอกสารผู้ที่มีความรู้ ด้านการพัฒนาสินค้าและการตลาดมากเป็นผู้มีพฤติกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นสูงมากกว่าผู้ที่มีความรู้ด้านการพัฒนาสินค้าและการตลาดน้อย

6.. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาแนวทางพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นของผู้นำอาชีพ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประสบความสำเร็จ นอกจากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับตัวแปรที่สนใจศึกษาแล้ว ยังได้ศึกษาผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ทรงลักษณ์ วรรษัย (2548 : 65-70) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานกลุ่มอาชีพตามการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นอำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ความรู้ความเข้าใจในงานการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นแหล่งทุนในการดำเนินงาน การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ การบริหารจัดการกลุ่ม และการผลิต/การตลาดเป็นปัจจัยที่มีต่อความสำเร็จ

อัญชลี พูนชัย (2547 : 80-84) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยแห่งความสำเร็จของสินค้าที่ได้รับการคัดสรรเป็นสุดยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น 5 ดาว พบว่า คุณลักษณะความเป็นผู้ประกอบการของผู้นำกลุ่ม การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ ความเข้มแข็งของชุมชน การ

บริหารจัดการ การตลาด การผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการบริหารการเงินเป็นปัจจัยที่ส่งผลตามความสำเร็จ

สินันท์ นันทกิจจามร (2546 : 67-74) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย พบว่า ความพร้อมของผู้ประกอบการ การประชาสัมพันธ์ บทบาทของผู้นำชุมชน การสนับสนุนจากหน่วยราชการ และความเข้มแข็งของชุมชนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ

สัมพันธ์ เตชะอธิก และคนอื่นๆ (2540 : 70-80) ได้ศึกษาถึงองค์ประกอบขององค์กรชุมชน ที่มีความเข้มแข็งต้องประกอบด้วย การมีอุดมการณ์ร่วมกัน การมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน การมีผลประโยชน์ร่วมกัน และการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม และทั่วถึง มีผู้นำที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับ ทั้งในด้านความคิด การพูด การกระทำ การเป็นแบบอย่างที่ดี ด้านศีลธรรม และการประกอบอาชีพ รวมทั้งความสามารถในการประสานทรัพยากรภายในและภายนอกชุมชน มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

จิตรกร พงศศิริ (2544 : 82-85) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพารา ในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา เก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกรทำสวนยางพารา จำนวน 129 คน พบว่า ระยะเวลาการจัดตั้งกลุ่ม ผู้นำและกรรมการกลุ่ม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม และการตัดสินใจร่วมกันในกลุ่ม การเปิดรับข่าวสาร ลักษณะของสมาชิก บรรยากาศภายในกลุ่ม การมีส่วนร่วมของสมาชิกกลุ่ม และการตัดสินใจร่วมกันในกลุ่มมีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร

วรวิทย์ สว่างทุกข์ (2544 : 53-57) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรจังหวัดอ่างทอง กลุ่มตัวอย่าง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานของกลุ่ม คือ เพศ รายได้จากการเกษตร การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและการฝึกอบรมทางด้านเกษตร ด้านความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มที่มีต่อการดำเนินงานว่า ผู้นำ บรรยากาศของกลุ่ม ความร่วมมือของกลุ่ม ความซื่อสัตย์ต่อการทำธุรกิจ การแบ่งความรับผิดชอบที่ชัดเจน เป็นปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานกลุ่มประสบความสำเร็จ ปัญหาที่พบ คือ ขาดแคลนเงินทุนในการดำเนินงานกลุ่ม ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ คณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ของรัฐฯ ขาดความรู้และประสบการณ์ในการจัดการธุรกิจ ข้อเสนอแนะจากสมาชิก คือ จัดให้มีการดำเนินธุรกิจที่ครบวงจร คณะกรรมการและสมาชิกมีความร่วมมือ และความซื่อสัตย์ในการดำเนินงาน ผู้นำกลุ่มต้องมีความรู้ความสามารถและคุณธรรม มีขนาดกลุ่มที่เหมาะสม มีการสร้างผู้นำทดแทน ภาครัฐมีนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนทั้งในด้านความรู้ เงินลงทุน การตลาดและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

นิภา ทองก้อน (2548 : 60-65) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จตามเป้าหมายของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นของผู้ผลิตสินค้า ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพในการผลิตสินค้า สื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเครือข่าย แหล่งจำหน่ายสินค้าประจำ การได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ การได้รับการฝึกอบรม มาตรฐานสินค้าที่ได้รับ มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จตามเป้าหมายของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตสินค้า ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี ในระดับต่ำมีเพียงตัวแปรการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของเครือข่ายเท่านั้นที่สามารถอธิบายความผันแปร หรือเปลี่ยนแปลงของความสำเร็จตามเป้าหมายของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตสินค้า ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี และเป็นตัวแปรที่ทำนายความสามารถตามเป้าหมายของโครงการ หนึ่งผลิตภัณฑ์ได้ดีที่สุด ส่วนด้านรายได้ การพัฒนาคุณภาพชีวิต และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนส่งผลสำเร็จตามเป้าหมายของโครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของผู้ผลิตสินค้า ในเขตพื้นที่จังหวัดราชบุรี อยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่จะแก้ไขปัญหาความยากจนให้หมดไปด้วยการมุ่งสร้าง และพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

สุพัฒตรา อินวงศ์ (2548 : 92-105) ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินผลกิจการการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น ที่ผ่านการคัดสรรระดับ 5 ดาว กรณีศึกษาอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า เมื่อกลุ่มตัวอย่างดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ตามปรัชญาการดำเนินงานของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งได้แก่ หลักภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล หลักการพึ่งตนเองและคิดอย่างสร้างสรรค์และการสร้างทรัพยากรมนุษย์แล้ว เมื่อประเมินผลกระทบด้านเศรษฐกิจแล้วส่วนใหญ่มีรายได้เพิ่มขึ้น และเมื่อประเมินผลกระทบด้านสังคม พบว่า กิจการส่วนใหญ่ก่อให้เกิดการจ้างงานในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ช่วยในการเสริมสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ส่งเสริมกลุ่มค้อยโอกาส เช่นผู้สูงอายุและคนพิการมีงานทำ ลดปัญหาการอพยพแรงงาน ลดปัญหาครอบครัวแตกแยกและปัญหายาเสพติด รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนพัฒนาขีดความสามารถของชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองเพื่อทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน

พระปรีชา แสนบุญ (2549 : 83-87) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นจังหวัดปทุมธานี : กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพระดับ 3-5 ดาว ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยเกี่ยวกับความพร้อมในด้านต่างๆ เช่น ความพร้อมของผู้ประกอบการ บทบาทของผู้นำชุมชน กระบวนการในการดำเนินงาน การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ตลอดจนการพัฒนาของบุคลากรมีผลมากพอกับการมีส่วนร่วมของสมาชิก และเมื่อพิจารณารายละเอียดแล้ว พบว่า ปัจจัยที่ผู้ประกอบการระบุว่าส่งผลต่อความสำเร็จในระดับมาก ได้แก่ การที่ผู้ประกอบการมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินค้าโอท็อป และ

ได้รับทราบข่าวสารเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์สินค้าโอท็อปอย่างสม่ำเสมอ ในส่วนของบทบาทของผู้นำชุมชนในด้านต่างๆ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ มีความเอาใจใส่ และมีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจคน มีผลต่อความสำเร็จของผู้ประกอบการอยู่ในระดับสูงทั้งหมด สำหรับปัจจัยด้านกระบวนการนั้น พบว่า บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการทำงานอย่างโปร่งใสยุติธรรม และมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อยู่เสมอ จะส่งผลต่อความสำเร็จอยู่ในระดับมากเช่นกัน นอกจากนี้ปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านการให้ความรู้ การช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และการควบคุมดูแลคุณภาพของสินค้าโอท็อป ส่งผลต่อความสำเร็จค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตามการพัฒนาบุคลากรก็มีส่วนอย่างมากต่อความสำเร็จ โดยเฉพาะความรับผิดชอบและการปฏิบัติงานอย่างมีระเบียบวินัย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศดังกล่าวข้างต้น พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นของแต่ละเรื่องนั้นประกอบไปด้วย เพศ รายได้ การเป็นผู้นำของกลุ่ม การบริหารจัดการกลุ่ม ความรู้ความเข้าใจในงานพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ภาครัฐ นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาศักยภาพของชุมชน มีผลิตภัณฑ์ที่ตลาดรองรับ และเป็นธุรกิจที่ยั่งยืนอาจจะมีเป็นบางเรื่องเท่านั้นที่ปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมานี้ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นในระดับต่ำ แต่จากการพิจารณาแล้วส่วนใหญ่จะส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่นเป็นอย่างดี

บทความเรื่อง One Village One Product (OVOP) เมืองโออิตะ ประเทศญี่ปุ่น (2547 : 12 กันยายน 2547) การพัฒนาสินค้า OVOP : One Village One Product Movement เมืองโออิตะใช้เวลากว่า 25 ปี โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เกิดจากแนวความคิดที่จะแก้ไขปัญหาความยากจนและการมีงานทำของแม่บ้านเกษตรกร เนื่องจากเมืองโออิตะ เป็นเมืองที่ชาวญี่ปุ่นมีความรู้ดีว่าเป็นบ้านนอก อยู่ได้สุดของเกาะกิวจิวได้ ทำให้เป็นเมืองที่ไม่มีผู้ใดสนใจ ดังนั้นชาวเมืองโออิตะมีแนวคิดที่จะสร้างความน่าสนใจให้แก่บ้านเมืองของตน โดยนำทรัพยากรในพื้นที่บวกกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มาพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่ม จากนั้นก็พัฒนาสินค้า OVOP สร้างมูลค่าเพิ่มเป็น แปรนด์เนมของโออิตะเอง จนเมืองโออิตะกลายเป็นเมืองที่มีชื่อเสียงด้าน OVOP แผ่กระจายไปทั่วโลก หลักการพัฒนา OVOP ของผู้บริหารเมืองโออิตะ คือ แทนที่จะคำนึงเพียงผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) ให้คำนึงถึงความพอใจมวลรวมประชาชาติด้วย (GNP: Gross National Product to GNS: Gross National Factisfaction) โดยมีแนวคิดพื้นฐานหลัก 3 ประการคือ

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สากล (Local Yet Global)
2. พึ่งตนเอง และคิดอย่างสร้างสรรค์ (Self-Reliance-Creativity)
3. การสร้างทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development) โดยกำหนดแนวทางแห่ง

ความสำเร็จ 6 ประการ คือ

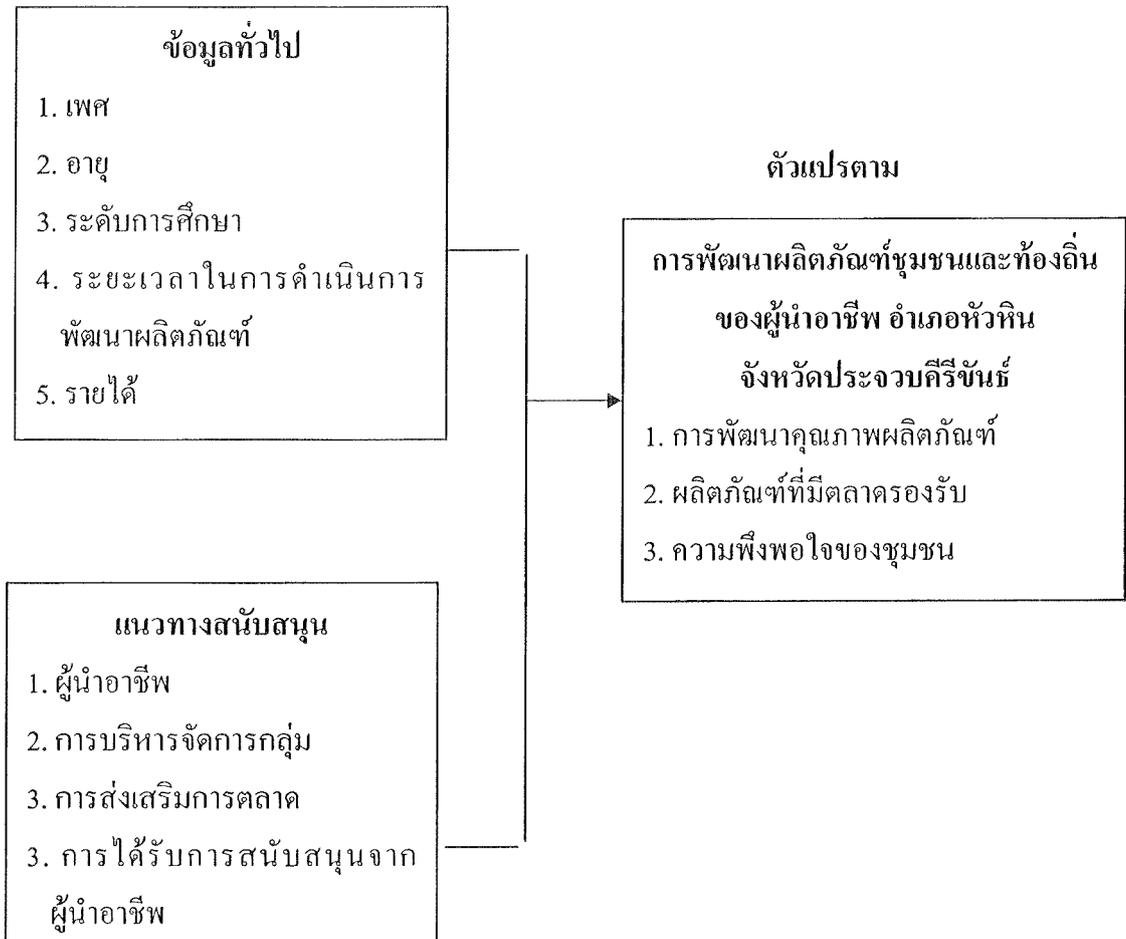
1. การสร้างจิตสำนึก (Awareness Building)
2. การค้นหารมรดกที่มีคุณค่าของท้องถิ่น (Identifying of the local Treasure)
3. ความอดสาหะคือพื้นฐานของพลัง (Perseverance is the Base of Power)
4. การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ (Making High value-added products)
5. การสร้างความมั่นคงด้านการตลาด (Securing Marketing Channels)
6. การพัฒนาคน (Human Resource Development)

จากการที่ดำเนินงานตามแนวคิด และแนวทางที่กล่าวข้างต้น ส่งผลให้เมืองโออิตะ ประสบความสำเร็จอย่างสูง สร้างรายได้อย่างมหาศาล และกลายเป็นเมืองที่มีชื่อเสียงด้าน OVOP แผ่กระจายไปทั่วโลก ถือเป็น Benchmarking ที่นานาประเทศยอมรับนำไปประยุกต์ใช้ เช่น เมืองเซียงไฮ้ ประเทศจีนนำไปทำ One Factory One Product เมืองเคดะ ประเทศมาเลเซีย : Satu Kampung, Satu Product เมืองหลุยเซียนา USA : One Parish, One Product แม้แต่ประเทศเกาหลี ซึ่งมีการพัฒนาอีกระดับจาก Saemaul Undong ผนวกกับ One Village, One Product เป็นต้น

กรอบแนวคิดการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย สามารถสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการศึกษาค้นคว้าได้ ดังภาพที่ 1

ตัวแปรต้น

ภาพที่ 1 : กรอบแนวคิดการศึกษาค้นคว้า